

Fenomeenanalyse extremisme in Zeeland

EINDRAPPORT

30 maart 2026

E:M+MA.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3	
1 Inleiding	4	
1.1. Introductie		4
1.2. Definiëring en categorisering		5
1.3. Onderzoeksmethoden		7
2 Extremisme in Zeeland (2020-2025)	10	
2.1. Fenomeen in vogelvlucht		10
2.2. Beeld Zeeland		14
2.3. Verschillen binnen Zeeland		26
2.4. Bezien in bredere context		27
2.5. Aanpak radicalisering en extremisme		28
3 Conclusies en aanbevelingen	31	
3.1. Conclusies		31
3.2. Aanbevelingen		32
Literatuurlijst	33	

Voorwoord

Voor u ligt de 'Fenomeenanalyse extremisme in Zeeland'. Deze fenomeenanalyse is uitgevoerd in opdracht van de gemeenten in de provincie Zeeland vanuit de wens om meer zicht te krijgen op extremisme in hun regio. Deze analyse schets het fenomeen extremisme in de regio Zeeland in de periode 2020 tot en met 2025.

Dit rapport is het resultaat van onafhankelijk onderzoek uitgevoerd door bureau EMMA. Dat onderzoek startte in april 2025. De dataverzameling is in februari 2026 afgerond en het rapport werd opgeleverd in maart 2026.

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder medewerking van de professionals die zijn geïnterviewd, wij danken hen daarvoor. Daarnaast zijn we de politie erkentelijk voor het beschikbaar stellen van data over CTER-registraties. De ondersteuning van het CZW-bureau is tot slot van grote waarde geweest bij het inplannen van de vele gesprekken, ook naar hen spreken wij onze dank uit.

De onderzoekers,

Maart 2026.

1 Inleiding

1.1. Introductie

Onder meer de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en Politie houden ontwikkelingen en trends rondom extremisme in Nederland in de gaten. In openbare publicaties zetten zij veelal landelijke trends uiteen en wordt veel minder ingezoomd op regionale ontwikkelingen. Terwijl juist een regionale blik van waarde is bij een fenomeen als extremisme, dat contextafhankelijk, subjectief en in ontwikkeling is, en waarvan de aanpak ook voor een belangrijk deel decentraal is belegd. De meerwaarde van een regionaal perspectief blijkt ook uit andere regionale fenomeenanalyses die in de afgelopen jaren zijn uitgevoerd.¹ De wens van de Zeeuwse gemeenten om zicht te krijgen op extremisme in hun regio is daarom begrijpelijk, maar tegelijkertijd complex.

Dit onderzoek streefde ernaar twee dingen in kaart te brengen:

1. Hoe het fenomeen extremisme er in de regio Zeeland uitziet, en, indien daar sprake van is,
2. Welke lokale verschillen op te merken zijn binnen Zeeland.

---

¹ Zoals Seran De Leede, 'Fenomeenanalyse Extremisme. Regio Haaglanden en Hollands Midden' (2025); Ron van Wonderen et al., 'Fenomeenanalyse radicalisering en extremisme in Flevoland', (Radar Advies en Verwey-Jonker Instituut, 2025); Pieter Nanninga, Léonie de Jonge, en Fleur Valk, 'Fenomeenanalyse Extremisme Noord-

Afgaande op de uitkomsten van (1) en (2) streeft dit onderzoek ernaar om (3) een inschatting te maken wat deze uitkomsten vragen van de regio Zeeland om in te spelen op de ontwikkelingen rondom extremisme in de toekomst. Het gaat hier om een eerste aanzet tot het duiden van het opgehaalde beeld. Het betreft nog geen handelingskader of risicotaxatie. Onderdeel van deze analyse is ook niet om te bekijken wat de verschillende gemeenten, de regio's en de politie op dit moment doen op het gebied van extremisme, al kwam dit in verschillende interviews wel naar voren en is dat soms ook actief uitgevraagd om te kunnen duiden wat respondenten in hun omgeving waarnamen.

Leeswijzer

Een fenomeenanalyse geeft een beeld van een *fenomeen*, in dit geval extremisme in de provincie Zeeland, met aandacht voor onderlinge verschillen binnen die regio. Het doel van de analyse is om inzicht te krijgen in het fenomeen: waar de belangrijkste aandachtspunten liggen, hoe deze zich ontwikkelen en welke risico's ze met zich meebrengen. Deze informatie kan helpen om te beoordelen of de huidige aanpak past bij de lokale situatie en de trends die zich aftekenen, en waar kansen liggen voor verbetering.

Dit rapport bestaat uit drie delen. Het eerste deel (§1.2 en §1.3) bakent af waar deze fenomeenanalyse over gaat: wat wordt verstaan onder extremisme (en aanverwante termen) en naar welke 'typen' extremisme is gekeken? Ook wordt uitgelegd welke onderzoeksmethoden zijn gehanteerd. In het tweede deel worden landelijke ontwikkelingen

Nederland, 2014-2022' (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2022); Pieter Nanninga, Léonie de Jonge, en Fleur Valk, 'Fenomeenanalyse Extremisme, Radicalisering en Maatschappelijke Onrust in IJsseland' (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2024).

rondom extremisme kort geschetst (§2.1), om vervolgens de focus te verleggen naar Zeeland (§2.2 & §2.3). Dit vormt de kern van het rapport. De uitkomsten uit die paragrafen worden afgezet tegen bredere maatschappelijke ontwikkelingen (§2.4) en de aanpak rondom radicalisering en extremisme zoals op dit moment gehanteerd in Zeeland (§2.5). In het derde deel volgt een conclusie (§3.1) en worden enkele aanbevelingen gedaan (§3.2).

1.2. Definiëring en categorisering

Extremisme laat zich niet makkelijk definiëren. Want 'extreem' betekent vooral iets afgezet tegen dat wat niet-extreem is, het 'normaal'. Wat we 'normaal' of 'acceptabel' vinden, of bijvoorbeeld als vallend 'binnen de kaders van de democratische rechtsorde', dat is afhankelijk van vele factoren, die bovendien kunnen veranderen. Het is daarom belangrijk om te benoemen dat het uitmaakt wie bepaalt wat extreem of ontoelaatbaar gedrag is en daarmee ingrijpen kan rechtvaardigen.²

Om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de terminologie die door de landelijke overheid wordt gebruikt, is ervoor gekozen in deze fenomeenanalyse de definitie van de NCTV en AIVD te volgen: "Het uit ideologische motieven bereid zijn om niet-gewelddadige en/of gewelddadige activiteiten te verrichten die de democratische rechtsorde

ondermijnen."³ Voorbeelden van wat extremistische activiteiten kunnen zijn, aldus de Nationale Extremismestrategie 2024-2029, zijn moord, mishandeling en het oproepen tot geweld, maar ook opruiing, haatzaaien, en het verspreiden en normaliseren van extremistisch gedachtegoed.⁴

Een belangrijk woord in deze definitie is 'bereidheid', dat wil zeggen dat actoren niet per se over hoeven te gaan tot daadwerkelijk handelen om onder de noemer van 'extremisme' te vallen. Daarnaast hoeft het niet altijd te gaan om gewelddadige activiteiten of buitenwettelijke activiteiten, zoals het geval is bij haatzaaien, intimidatie of het verspreiden van desinformatie.⁵ Deze definitie van extremisme laat desondanks ruimte voor interpretatie, met name over wanneer er sprake is van ondermijning van de democratische rechtsorde. Extremisme is dan ook geen juridisch begrip dat als zodanig is opgenomen in het Wetboek van Strafrecht. Dit is een belangrijke kanttekening.

Deze definitie volgend betekent ook dat activisme – waarbij activiteiten er in de kern niet op gericht zijn de democratische rechtstaat te ondermijnen – in principe niet de focus is van deze analyse, al is dit onderscheid waarschijnlijk niet altijd even helder te maken. Zo worden er in dit rapport enkele voorbeelden aangehaald van protestacties en

---

² Ook onder wetenschappers is dit blijvend punt van discussie. Zie bijvoorbeeld Isabelle Frens, Jelle van Buuren en Edwin Bakker, 'Rallying Around Empty Signifiers: Understanding and Defining Anti-Government Protest in the Netherlands', *Perspectives on Terrorism* XVII (2), juni 2023, 61-74; Alex P. Schmid, 'Radicalisation, De-radicalisation. Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review', ICCT Research Paper (maart 2013); Bart Schuurman, Sarah L. Carthy, 'Citizens, Extremists, Terrorists: Comparing Radicalized Individuals with the General Population', *Terrorism and Political Violence* (2025).

³ De NCTV definieert de democratische rechtsorde als volgt: "een samenleving waarbij de wisselwerking tussen overheid en burgers en burgers onderling verloopt volgens de principes, procedures en instituties die voortkomen uit de grondwettelijk vastgelegde vrijheden en rechten. Hierbij gaat het om gelijkheidsrechten, vrijheidsrechten en participatierechten. Dit is de open samenleving die er onder andere voor zorgt dat iedereen binnen dit systeem

beschermd wordt en op een vrije manier kan leven." Zie: NCTV, 'Definities gebruikt in het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland' (geen datum), geraadpleegd 2 maart 2026.

<https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn/definities-gebruikt-in-het-dtn>; AIVD, 'Wat is het verschil tussen activisme, extremisme en terrorisme?' (geen datum), geraadpleegd 2 maart 2026. <https://www.aivd.nl/vraag-en-antwoord/extremisme/wat-is-het-verschil-tussen-activisme-extremisme-en-terrorisme>

⁴ Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 'Bevorderen, Beschermen, Bestrijden. Nationale Extremismestrategie 2024-2029' (Den Haag: 2024), 13.

⁵ Zie NCTV, 'Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2025' (Den Haag: 2025), 10.

demonstraties die in de kern activistisch waren, maar waar ook uitingen werden gedaan die kunnen worden gezien als extremistisch en/of groepen aanwezig waren die als zodanig bekend staan. Deze zijn wel meegenomen in deze analyse, omdat het een beeld schetst van hoe extremisme zichtbaar is in de regio.

Voor wat betreft radicalisering geldt hetzelfde. Dit gaat in de kern over het dynamische ontwikkelingsproces van iemands gedachtegoed, waarin steeds extremere ideeën omarmd worden en men in toenemende mate bereid is de uiterste consequenties daarvan te aanvaarden en in daden om te zetten. Radicalisering kan leiden tot extremisme, maar dat hoeft niet. Het hebben van radicale opvattingen is op zichzelf niet per se problematisch en hoort ook bij een gezonde democratie. Deze analyse richt zich daarom op trends en ontwikkelingen binnen extremisme; radicalisering *als individueel proces* is hier niet de primaire focus. Wel is meegenomen hoe professionals die in hun werk te maken hebben met CTER⁶-problematiek begrippen als activisme, extremisme en radicalisering duiden. Wat zij onder deze concepten verstaan is van belang omdat dit van invloed is op wat zij als zodanig signaleren in hun omgeving.

Dit rapport focust op uitingen van extremisme die een link hebben met de regio Zeeland. Die link kan op verschillende manieren zichtbaar zijn: Zeeland kan de plek zijn waar gedragingen plaatsvinden, waar actoren zich bevinden, of waar degene(n) waarop actoren zich richten, zich

---

⁶ CTER staat voor Contraterrorisme, Extreme en Radicalisering.

⁷ Ook wel 'saladebar-extremisme' of 'hybride extremisme' genoemd: extremistische actoren kiezen uit verschillende ideologieën wat hen daarin aanspreekt en mixen die samen tot één geheel. Hierdoor zijn zij minder makkelijk onder te brengen binnen de 'klassieke' typering als links, rechts of religieus extremisme. Meer

bevinden. Onder de regio Zeeland wordt de provincie Zeeland verstaan, bestaande uit dertien gemeenten (meer hierover in §2.2.1). Met 'uitingen' worden online en offline uitingen van extremisme bedoeld. Het kan gaan om het uiten van ideeën, maar ook om het uitvoeren van concrete activiteiten of het uitspreken van bereidheid hiertoe.

Categorisering

Extremisme kan op verschillende manieren worden gecategoriseerd of getypeerd. Dit onderscheid is altijd enigszins willekeurig, omdat extremisme vaak voortkomt uit een bepaalde ideologie of gedachtegoed, dat meer of minder op elkaar lijkt. Er is bovendien steeds vaker sprake van vermenging van ideeën, waarbij er overlap is tussen twee of meer categorieën.⁷ Onderstaande categorieën moeten daarom niet worden gezien als losstaande pilaren, maar eerder als overlappende cirkels. Binnen elk van deze cirkels – of 'typen' extremisme – bestaan ook weer verschillende stromingen.

In deze analyse houden we de categorisering aan zoals gebruikt in de eerder benoemde regionale fenomeenanalyses, alsook in de laatste Dreigingsbeelden Terrorisme Nederland (DTN) van de NCTV. Het gaat om de volgende categorieën:

Religieus extremisme⁸

Van religieus extremisme is sprake wanneer extremisten hun handelen (voornamelijk) motiveren, legitimeren of betekenis geven vanuit

hierover: Soufan Centre, 'IntelBrief: The Counter-terrorism challenge of salad bar ideologies' (New York, 29 maart 2021); Jelle van Buuren, 'Saladebar-extremisme'. *De Groene Amsterdammer* (26 februari 2025).

⁸ In de laatste twee DTN's (juni 2025; december 2025) wordt in dit kader alleen gesproken over jihadisme en radicale islam. In deze analyse is ervoor gekozen deze categorie niet enkel te beperken tot het islamitische geloof,

religieuze overtuigingen. Hier bestaan verschillende varianten op, waarvan het jihadisme de meest bekende is. Dit is een stroming binnen de politieke islam waarin wordt gestreefd naar een 'zuivere' islamitische staat, middels een gewapende strijd.⁹

Rechts-extremisme

Extreemrechts gedachtegoed kenmerkt zich door verwijzingen naar de vermeende superioriteit van het 'blanke ras' en haat naar etnische, culturele en religieuze minderheden. Vaak is het uiteindelijke doel het stichten van een witte etnostaat. Onder het rechts-extremisme vallen onder meer neonazi-groepen, alt-right bewegingen, identitaire groepen en accelerationisten.¹⁰

Anti-institutioneel extremisme

Anti-institutioneel extremisme verwijst naar actoren die hun extremistische handelen baseren op een gedachtegoed waarbij een afkeer tegen gevestigde instituties (in het bijzonder overheden en overheidsinstanties) centraal staat. Hierbij worden deze instituties gezien als onderdeel van een 'kwaadaardige elite' die mensen bewust zou onderdrukken en benadelen.

Links-extremisme

Extreemlinks gedachtegoed kenmerkt zich door een focus op radicale gelijkheid, wat zich kan uiten in een sterke afkeer van het fascisme,

kapitalisme, globalisering en/of marxistische of anarchistische houding. Geweld tegen onderdrukkers wordt in dit kader soms gelegitimeerd.

1.3. Onderzoeksmethoden

Het is niet eenvoudig om een veelzijdig fenomeen als extremisme in kaart te brengen. Om dit toch zo goed mogelijk te kunnen doen, is ervoor gekozen om verschillende onderzoeksmethoden te combineren (triangulatie). Dit maakt het mogelijk om een zo gedegen mogelijk beeld te schetsen, ondanks de beperkingen van elk van de verschillende onderzoeksmethoden.¹¹

Analyse openbare bronnen

Het onderzoek naar openbare bronnen bestond uit verschillende componenten. Allereerst werd een beknopte studie gedaan naar recente wetenschappelijke en niet-wetenschappelijke publicaties naar extremisme in Nederland. Deze studies zijn grofweg te categoriseren als volgt: (1) fenomeenanalyses naar extremisme uit andere regio's in Nederland, (2) publicaties over extremisme in Nederland of over bepaalde typen extremisme in Nederland, en (3) artikelen uit *peer-reviewed journals* over definitiekwesties rondom extremisme, terrorisme en radicalisering. Deze literatuurstudie was niet uitputtend, maar gaf wel een actueel beeld van extremisme in Nederland. Tot slot zijn nog enkele documenten bestudeerd die zijn aangeleverd vanuit het CZW Bureau, dat de Zeeuwse gemeenten beleidsmatig ondersteunt op het thema

---

maar tot religieus extremisme in brede zin, waarbij een religieuze overtuiging (ongeacht welke) de basis vormt voor het handelen.

⁹ NCTV, DTN december 2025, 10; AIVD, 'Themastudie Extremisme. Analistennetwerk Nationale Veiligheid' (augustus 2023), 17.

¹⁰ Meer over het verschil hiertussen in §2.1.

¹¹ Deze manier van werken is vergelijkbaar met de uitgevoerde regionale fenomeenanalyses in Noord-Nederland, IJsselland, Haaglanden en Hollands Midden, en Flevoland. Een bijkomend voordeel is dat de resultaten van de verschillende analyses beter vergelijkbaar zijn.

CTER. Deze documenten gingen over de huidige CTER-aanpak in Zeeland.

Om data te verzamelen over aan extremisme gerelateerde incidenten in de regio Zeeland, is een media-analyse uitgevoerd. Er is via database NexisUni gezocht naar berichtgeving met behulp van een zoekstring die woorden combineerde rondom (1) Zeeland (zoals namen van eilanden, plaatsen, gemeenten), (2) CTER (zoals vormen van extremisme of namen van bekende groeperingen), en (3) gedragsuitingen (zoals smaad, explosie, demonstratie). Op alle berichten gelinkt aan Zeeland¹² is een extra online zoekslag gedaan, waarin ook (audio)visuele media is meegenomen. Daarnaast zijn de geselecteerde 'cases' uit de media-analyse aangevuld met informatie uit gerechtelijke uitspraken, voor zover deze openbaar beschikbaar waren. Er is ook nog een losse zoekslag gedaan op Rechtspraak.nl om een overzicht te krijgen van (openbare) rechtbankvonnissen die verband houden met extremisme en Zeeland, maar die niet in de media zijn geweest. Voor beide onderdelen geldt dat is gekeken naar de periode 1 januari 2020 tot en met 1 mei 2025. De uitkomsten van de analyse van mediaberichtgeving en gerechtelijke vonnissen waren dienend voor zowel de interviews als de duiding van de door de politie aangeleverde CTER-cijfers (zie hieronder).

Tot slot is een beknopte sociale media-analyse gedaan, waarin openbare websites en openbare sociale mediakanalen zijn bekeken en geanalyseerd met betrekking tot hun relatie tot Zeeland. Het doel van deze exercitie was om een beeld te krijgen van de activiteiten van

extremistische actoren – voor zover openlijk zichtbaar online, uiteraard – in het bijzonder lokale subgroepen of *chapters*. Het ging hier nadrukkelijk alleen om groepen die openbaar zijn en dus voor iedereen – al dan niet met een account voor dat medium – zichtbaar zijn. Gesloten groepen zijn buiten beschouwing gelaten, net als persoonlijke pagina's (zelfs al waren die openbaar). Ook is er voor deze fenomeenanalyse geen veldwerk gedaan: er is niet meegelopen met of geobserveerd in bepaalde gemeenschappen, ook zijn er geen bijeenkomsten over bepaald gedachtegoed bijgewoond.

Interviews met professionals

Een belangrijke pijler van deze fenomeenanalyse waren semigestructureerde interviews met professionals, voornamelijk zij die werkzaam zijn in de regio. In totaal is met 31 professionals gesproken in 23 interviews. Deze professionals waren werkzaam in/voor verschillende regio's: Walcheren (7), Zeeuws-Vlaanderen (8), Oosterscheldebekken (3), Tholen en St. Philipsland (1) of Zeeland-breed (13).¹³ De professionals werkten bij uiteenlopende organisaties: gemeentes uit de regio, politie Eenheid Zeeland-West Brabant, Openbaar Ministerie, NCTV, Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland, jongerenwerk, onderwijsinstellingen, woningcorporaties, geestelijke gezondheidszorg, en een penitentiaire inrichting. De interviews zijn gepseudonomiseerd en verwerkt tot gespreksverslagen. Het doel van de interviews was om zowel meer inzicht te krijgen in hun kennis over het fenomeen en wat er speelt in Zeeland, als op de manier waarop zij met dit fenomeen omgaan.

---

¹² Dit is als volgt bepaald: de dader is afkomstig uit Zeeland, de plaats van de extremistische daad is in Zeeland, één of meer slachtoffers zijn afkomstig uit Zeeland, of er wordt anderszins gewezen op een Zeeuwse connectie met (potentieel) extremistisch gedachtegoed.

¹³ Dit aantal telt niet op tot 31 omdat sommige professionals meerdere rollen hadden en daarmee de spreekwoordelijke 'dubbele pet' ophadden.

Analyse data politie en Zorg- en Veiligheidshuis

In deze analyse is tot slot gebruik gemaakt van door de politie aangeleverde overzichten van het aantal door hen geregistreerde incidenten of politie-activiteiten¹⁴ die in de provincie Zeeland plaatsvonden en waaraan door de politie Eenheid Zeeland-West Brabant de projectcode CTER is gekoppeld. Ook zijn er cijfers ontvangen over hoe vaak dergelijke registraties vervolgens als 'CTER-waardig' zijn geïdentificeerd door de intelcel CTER van de politie en op welke stroming/vorm van extremisme de registratie, indien CTER-waardig bevonden, betrekking had. De cijfers gaan over de periode 2021 tot en met de eerste helft van 2025.

Registraties kunnen het label CTER krijgen doordat een politiemedewerker deze projectcode toevoegt aan een registratie, of doordat het incident of de politie-activiteit wordt 'gevlagd' als gevolg van een landelijke query die draait op alle registraties. Wanneer een registratie een CTER-label krijgt, gaat deze naar de intelcel CTER van de politie ter controle. De intelcel duidt de registratie dan als wel of niet 'CTER-waardig'. CTER-waardig betekent: "een mogelijk signaal dat vanuit een bepaalde overtuiging maatschappelijke veranderingen of politieke besluitvorming wordt afgedwongen en daartoe activiteiten worden uitgevoerd waarmee in meer dan geringe mate de wet wordt overtreden".¹⁵ Volgens deze definitie moet er sprake zijn van het overtreden van de wet 'in meer dan geringe mate', om CTER-waardig te worden bevonden. Dit is anders in de definitie gehanteerd door de NCTV en AIVD.

---

¹⁴ Een incident is bijvoorbeeld een bedreiging. Een politie-activiteit is bijvoorbeeld de controle van een voertuig.

De aangeleverde data betreffen overzichten per jaar, uitgesplitst per gemeente en per CTER-projectcode (de stroming/vorm van extremisme). Aantallen kleiner dan 5 zijn niet weergegeven om herleidbaarheid naar individuele incidenten en daarmee eventuele herleidbaarheid naar individuele personen te voorkomen. Dit is een belangrijke beperking van de data, aangezien dit veel voorkwam (meer hierover in §2.2.2). Daarnaast gaat het om data die betrekking hebben op incidentregistraties en registraties van politieactiviteiten; de data bieden geen zicht op het aantal personen dat aan te merken zou zijn als extremistisch, noch op de inhoud van het incident.

Naast politiecijfers is gepoogd overzicht te verwerven van het aantal lopende CTER-casussen in het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland. Cijfers bleken alleen beschikbaar over de periode 2024-2025. Ook hier betreft het alleen aantallen, en geen inhoudelijke informatie over casussen.

¹⁵ Tot juni 2023 werd in plaats van de term 'overtuiging', de term 'ideologie' gehanteerd. Bron: Toelichting politie op geleverde data (maart 2026).

2 Extremisme in Zeeland (2020-2025)

2.1. Fenomeen in vogelvlucht

Tweejaarlijks verschijnt het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) waarin de NCTV inzicht geeft in extremistische stromingen in Nederland waar geweldsdreiging van uitgaat. Ook de AIVD gaat in haar jaarverslag in op nationale dreigingen vanuit extremisme en activisme. Het beeld dat daaruit ontstaat is dat deze dreiging diffuser en breder is geworden in de afgelopen jaren. Waar voorheen sprake was van relatief vastomlijnde ideologieën en mensen met extremistische overtuigingen die fysiek bij elkaar kwamen, is er nu steeds vaker sprake van onderlinge kruisbestuiving, fluide gedachtegoed en online interactie. De dreiging is onvoorspelbaarder geworden. Er bestaan in het bijzonder zorgen over online radicalisering van jongeren.¹⁶ Tientallen minderjarigen vormen een dreiging voor de nationale veiligheid, is de inschatting van de AIVD. Online *games* zoals Fortnite, Roblox en Minecraft lijken een belangrijke rol te spelen bij hun radicalisering.¹⁷

---

¹⁶ AIVD, 'Jaarverslag 2024' (Den Haag: april 2025); NCTV, DTN december 2025; De Leede, Fenomeenanalyse Haaglanden en Hollands Midden; Van Wonderen et al, Fenomeenanalyse Flevoland, 2025; Nanninga et al, Fenomeenanalyse IJsselland, 2024.

¹⁷ Charlie Stoeldraaijers et al, 'Radicale reclame op sociale media. Een onderzoek naar online rekrutering door en voor extremistische groepen', NSCR (juni 2024); NCTV, DTN december 2025, 19.

¹⁸ NCTV, DTN december 2025, 12.

¹⁹ Dit geldt niet voor alle regionale 'afdelingen'. Met name buiten Europa zijn er enkele afsplitsingen die groeien in ledenaantal en activiteit. Zie: Adrian Shtuni, 'The Islamic State in 2025: an Evolving Threat Facing a Waning Global Response', International Centre for Counter-Terrorism, 11 juli 2025; NCTV, DTN december 2025, 12.

Vanuit het **religieus extremisme** blijft er dreiging uitgaan van het jihadisme, al merkt de NCTV in haar laatste dreigingsbeeld (december 2025) op dat deze dreiging "waarschijnlijk tijdelijk is afgenomen" sinds het vorig beeld (juni 2025).¹⁸ Dit heeft ermee te maken dat IS, waar voor Europa de grootste dreiging vanuit gaat, in de afgelopen jaren is verzwakt door contraterrore operaties en lokaal verwickeld is in machtsstrijden. De IS-netwerken in Europa zijn verzwakt.¹⁹ De omvang van de jihadistische beweging in Nederland is stabiel, waarbij er beperkt sprake is van structuur en samenhang binnen de beweging.²⁰ Vanuit al langer bestaande jihadistische netwerken, onder wie mensen die terugkeerden uit jihadistisch strijdgebied, gaat beperkte dreiging uit.²¹

Zowel de NCTV als AIVD uiten ondanks de afgenomen dreiging grote zorgen over jongeren die actief zijn binnen het jihadistische online milieu en snel kunnen radicaliseren. Er zou sprake zijn van een "nieuwe generatie jihadisten (...) die vooral online actief is en daar relatief makkelijk met IS-propaganda in aanraking komt."²² De omvang van online propaganda is de laatste jaren sterk toegenomen en contacten verlopen relatief eenvoudig online. Ongeveer twee derde van de in 2024 opgepakte terrorismeverdachten in Europa was jonger dan twintig jaar.²³ Hoewel dit in Nederland nog niet heeft geleid tot concrete geweldsuitingen, zijn er de afgelopen jaren wel jongeren aangehouden

²⁰ NCTV, DTN december 2025, 16.

²¹ Recidive naar een terroristisch misdrijf na een veroordeling voor terrorisme, komt in Nederland relatief weinig voor, blijkt uit onderzoek. Zie: Elanie Rodermond, 'Het leven na een terroristisch misdrijf. Recidive en re-integratie van extremistische ex-gedetineerden', *Justitiële Verkenningen* 3 (2022): 68-85, 74-80; NCTV, DTN december 2025, 17.

²² AIVD, jaarverslag 2024, 11.

²³ AIVD, jaarverslag 2024, 11.

op verdenking van het voorbereiden van een aanslag of het verspreiden van terroristische propaganda.²⁴ In februari 2026 werd bekend dat er zestien mensen zijn aangehouden op verdenking van onder meer deelname aan een terroristische organisatie en opruiing met een terroristisch misdrijf. De verdachten, tussen de 16 en 53 jaar oud, zouden onder meer via TikTok IS-propaganda hebben verspreid. Sommige van die *posts* zouden, aldus het Openbaar Ministerie, meer dan 100.000 keer zijn bekeken.²⁵ In april 2025 werden in Nederland veertien verdachten om vergelijkbare redeneren aangehouden. Ook hiervan was een deel minderjarig.²⁶

Nationale en internationale ontwikkelingen spelen in op de dreiging die uitgaat vanuit het jihadisme, al is dit niet altijd eenvoudig te duiden. Zo zijn er geen aanwijzingen dat de oorlog in Gaza of incidenten van godslastering in Nederland hebben geleid tot verhoogde dreiging voor aanslagen of een opleving van de Nederlandse jihadistische beweging. Wel zou er in Nederland binnen jihadistische netwerken toegenomen interesse zijn om uit te reizen naar jihadistisch strijdgebied.²⁷

De NCTV waarschuwt voor het verspreiden van desinformatie en complottheorieën en het normaliseren van **rechts-extremistisch gedachtegoed** in Nederland. Dit jaagt angst en haat aan, leidt tot toenemende spanning en conflicten tussen verschillende groepen en, soms, tot geweldsincidenten.²⁸ In het Nederlandse rechts-

extremistische gedachtegoed staat met name het streven naar een witte etnostaat centraal, waarbij onder meer wordt gepropageerd dat immigratie een bewuste strategie is van een (al dan niet Joodse) elite om de witte bevolking van de Europa te vervangen of verzwakken (ook wel bekend als de omvolkingstheorie). Het deporteren van mensen op basis van hun 'ras', geloof, geaardheid of andere eigenschappen, zou volgens hen daarom acceptabel zijn ('remigratie').²⁹

Onder het rechts-extremisme vallen onder meer neonazi-groepen, alt-right bewegingen, identitaire groepen en accelerationisten. Neonazistische groepen streven naar een herstel van een Groot-Germaans Rijk en geloven dat het 'blanke ras' superieur is aan andere rassen. Alt-right is een verzamelnaam voor extremisten die uit zijn op een witte etnostaat, waar geen plaats is voor andere 'rassen'. Identitaire groepen streven naar een etnisch homogeen Nederland en verzetten zich tegen de invloed van andere culturen, in het bijzonder de islam. Accelerationisten, tot slot, voorzien een onvermijdelijke 'rassenoorlog' en willen het uitbreken hiervan versnellen om de kans op een witte etnostaat te vergroten. Om dit te bereiken willen zij chaos creëren in de samenleving door middel van geweld.³⁰

Eind 2024 was geen van deze ideologieën dominant in Nederland, maar was er eerder sprake van fragmentatie. Het rechts-extremistische milieu in Nederland zou bestaan uit verschillende groeperingen met meestal

²⁴ NCTV, DTN december 2025, 4.

²⁵ Openbaar Ministerie, 'Aanhoudingen in verband met opruiing tot terrorisme op sociale media', 10 februari 2026. <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2026/02/10/aanhoudingen-in-verband-met-opruiing-tot-terrorisme-op-sociale-media>; NOS Nieuws, 'Vijftien mensen opgepakt om verspreiden IS-propaganda', 10 februari 2026.

²⁶ NCTV, DTN december 2025, 16. Zie ook: AIVD, 'Een web van haat. De online grip van extremisme en terrorisme op minderjarigen' (Den Haag: april 2025), 3.

²⁷ NCTV, DTN december 2025, 12; 17.

²⁸ NCTV, DTN december 2025, 21.

²⁹ Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Nationale Extremismestrategie 2024-2029, 41; Zie ook: Nikki Sterkenburg, 'Van actie tot zelfverwezenlijking: routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts', Proefschrift Universiteit Leiden (Leiden: 2021), 29-.

³⁰ Zie: NCTV, DTN december 2025, 21-. Willem Wagenaar, 'Extreemrechts in Nederlandse gemeentes' *Anne Frank Stichting* (april 2021); Nanninga et al, *Fenomeenanalyse Noord-Nederland*, 21-.

tientallen actieve leden maar een veel groter online bereik. Sommige rechts-extremistische groepen hebben online kanalen waarin honderden tot duizenden personen per groep aan deelnemen, aldus de NCTV.³¹ Deze groeperingen en personen vormen een los netwerk.³² Zowel op mainstream als op alternatieve online platforms wordt rechts-extremistische content gedeeld, waarbij er op mainstream platform sprake is van borderline content ('*legal yet harmful*'). Deelnemers aan die platforms gebruiken gecodeerde taal en symboliek die het lastiger maken om extremistische content als zodanig te herkennen.³³

Nikki Sterkenburg concludeerde in haar onderzoek naar radicaal- en extreemrechts dat verschillende 'klassieke' groeperingen dalende ledenaantallen hebben, en dat het inmiddels gebruikelijker is dat mensen zich dan weer bij de ene demonstratie of groep aansluiten en dan weer bij de andere. Gedrag en persoonlijke relaties zijn belangrijker bij samenwerkingsverbanden dan gedeelde ideologie, is één van haar conclusies.³⁴ De AIVD stelt dat rechts-terroristische aanslagen in Nederland "voorstelbaar zijn, vooral door geradicaliseerde eenlingen".³⁵

Daarnaast is er in Nederland recentelijk meer aandacht voor nihilistisch extremisme: transnationale online netwerken waarin mensen anderen – vaak jongeren of kwetsbaren – aanzetten tot ernstig geweld, seksueel

misbruik en zelfbeschadiging.³⁶ In deze netwerken, ook wel bekend als 764- of COM-netwerken³⁷, wordt met name materiaal uit het rechts-extremisme gedeeld, maar ook uit andere ideologische extremistische bewegingen.³⁸ Er wordt symboliek uit het nazisme en satanisme gebruikt en plegers van terroristische aanslagen en *school shootings* worden verheerlijkt. Bij nihilistisch geweld gaat het veelal om het plegen van geweld vanuit een fascinatie voor het leed van anderen en de vernietiging van de maatschappij. Een vraag is nog in hoeverre er bij aanhangers van dergelijke netwerken sprake is van een ideologische motivatie en gerichte haat tegen een bepaalde groep (of eerder tegen de mensheid als geheel). Het lijkt erop dat het verwerven van status, wat verbonden is aan de wreedheid van de uitgevoerde daden, ook een belangrijke rol speelt.³⁹ In deze netwerken is sprake van invloeden uit het rechts-extremisme, onder meer in de vorm van symboliek uit het nazisme en satanisme. Ook in Nederland zijn er mensen aangehouden die betrokken waren bij 764-netwerken. Zo werd in juli 2025 een 25-jarige man uit Eindhoven aangehouden. Hij wordt beschouwd als de "oprichter en spil van een transnationale rechts-extremistische groep die voortkomt uit '764'", aldus het meest recente DTN.⁴⁰

³¹ NCTV, DTN december 2024.

³² NCTV, DTN december 2025, 24.

³³ Textgain, Verwey-Jonker Instituut, 'Rechtsextremisme op sociale mediaplatforms?' (Utrecht: augustus 2023). Zie ook: NCTV, 'Memes als online wapen. Fenomeenanalyse naar het gebruik van memes door extreemrechts' (Den Haag: 2024): 1-29.

³⁴ Sterkenburg, 'Van actie tot zelfverwezenlijking', 345-351.

³⁵ AIVD, Jaarverslag 2024, 19.

³⁶ NCTV, DTN december 2025, 22; zie ook NTA, 'Likes voor Leed. 764- en COM-netwerken.

Misanthropisch/nihilistisch gewelddadig extremisme' (NTA, 2025); Gerben Bakker et al., 'Van meme tot moord. Hoe online extremistische broedkamers een nieuwe generatie van geweld kweken' (Den Haag: The Hague Centre for Strategic Studies, 2025).

³⁷ De cijfers '764' verwijzen naar de postcode van de Amerikaanse oprichter van een groep die als voorbeeld voor de beweging is gaan dienen. 'Com' verwijst naar 'The Community', een term voor fluïde netwerken die gericht zijn op cybercriminaliteit. 764-netwerken kunnen worden gezien als onderdeel van een subsectie binnen 'The Com', die gericht is op (het aanzetten tot) fysiek letsel, zelfverminking en schade aan anderen – *harm communities*. Zie: NCTV, DTN december 2025, 22; NTA, Likes voor Leed, 7.

³⁸ NTA, Likes voor Leed, 7.

³⁹ NCTV, DTN december 2025, 22; NTA, Likes voor Leed, 8.

⁴⁰ NCTV, DTN december 2025, 23; NOS, 'Sadistische online chatgroepen actief, verdachte vast op terrorisme-afdeling', 22 oktober 2025.

Anti-institutioneel extremisme verwijst naar mensen die hun extremistische handelen baseren op overtuigingen waarin een afkeer tegen gevestigde instituties (in het bijzonder overheden en overheidsinstanties) centraal staat. Deze instituties worden door hen gezien als onderdeel van een 'kwaadaardige elite' die mensen bewust zou onderdrukken en benadelen.⁴¹ Dit narratief heeft sinds de coronapandemie aan populariteit gewonnen, al zou er sinds 2024 sprake zijn van enige afvlakking.⁴² Een aantal mensen trekt vanuit deze overtuiging de legitimiteit van de Nederlandse staat – en daaraan verwante instanties – in twijfel. Binnen het anti-institutionele gedachtegoed bestaan verschillende subnarratieven die door elkaar kunnen lopen, zoals over satanisch ritueel kindermisbruik, *chemtrails* en 5G-straling.⁴³ Ook lijkt er inhoudelijk kruisbestuiving te zijn met zowel (extreem)rechts als (extreem)links gedachtegoed.

Binnen het anti-institutionele milieu bevinden zich ook mensen die zich soeverein, autonoom of vrij mens noemen en op basis daarvan claimen dat (bepaalde) wet- en regelgeving niet (meer) op hen van toepassing is.⁴⁴ Het merendeel van de soevereine mensen houdt zich echter nog wel aan die wet- en regelgeving. Een minderheid van enkele tientallen tot

honderd mensen zou een gewelddadige confrontatie met de overheid als onvermijdelijk zien.⁴⁵ Er is binnen het anti-institutionele milieu geen sprake van een netwerk met een duidelijke leiderschapsstructuur, eerder van losse groepen die meer of minder met elkaar verbonden zijn.⁴⁶ Slechts een zeer klein deel van de anti-institutionele extremisten is geweldsbereid. Wel valt op dat het gaat om mensen die ouder zijn dan 45 jaar, in tegenstelling tot de vaak jongere doelgroep binnen andere vormen van extremisme.⁴⁷

Een voorbeeld is de veroordeling in november 2025 van een 56-jarige man en 67-jarige vrouw voor opruiing tot een terroristisch misdrijf vanwege een video waarin zij oproepen de huidige regering omver te werpen en gezagsdragers te arresteren en berechten.⁴⁸ Drie andere verdachten (52, 67 en 46 jaar) werden in dezelfde zaak veroordeeld voor het bezit van vuurwapens. In bredere zin zijn er de afgelopen jaren ook meerdere 'kleinere' geweldsuitingen geweest van mensen met anti-institutioneel gedachtegoed richting ambtsdragers, in de vorm van bedreigingen, doxing⁴⁹ en intimidatie.

---

⁴¹ NCTV, DTN december 2025; AIVD, 'Anti-institutioneel extremisme in Nederland. Een ernstige bedreiging voor de democratische rechtsorde?' (mei 2023). Verwey-Jonker Instituut & Radar Advies, 'Anti-institutionalisme in Nederland. Exploratieve overzichtsstudie van gedachtegoed, organisatie, voedingsbodems, risico's en bestaande handelingsperspectieven', (Utrecht: 2025).

⁴² AIVD, Jaarverslag 2024, 14.

⁴³ Zie bijvoorbeeld: Emma van der Tak, Jaron Harambam, 'Reclaiming agency against the new world order: Beyond the coping mechanism frame in conspiracy theory studies' *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 11. No. 4 (2025): 489–516; Jelle van Buuren, 'Complotdenken en extremisme', *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit*, 12, no. 2 (2022): 53-71.

⁴⁴ Zie bijvoorbeeld: Lisa van Es et al., 'From 'Great Awakening' to sending death threats: A study of police-recorded crimes driven by conspiracy theories in the Netherlands', *European Journal of Criminology* (2025): 1–24; Emma van der Tak, Jaron Harambam, 'Caught in Construction: Why Dutch Sovereign Citizens Challenge the Bureaucratic

State', *Journal of Contemporary Ethnography*, 54, no. 6 (2025): 818–847; Luuk de Boer, 'De soevereinenbeweging en het strafrecht', *Nederlands Tijdschrift voor Strafrecht* 3 (2024): 1-15.

⁴⁵ NCTV, 'Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2024' (Den Haag: 2024), 31; AIVD, NCTV, Nationale Politie, 'Met de rug naar de samenleving. Een analyse van de soevereinenbeweging in Nederland', (Den Haag: 2024), 14-17.

⁴⁶ Verwey-Jonker Instituut & Radar Advies, Anti-institutionalisme in Nederland; NCTV, DTN december 2025; AIVD, Anti-institutioneel extremisme in Nederland.

⁴⁷ NCTV, DTN december 2025, 30.

⁴⁸ De Rechtspraak, 'Celstraffen voor wapenhandel en deelname criminele organisatie', 28 november 2025.

<https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/rechtbanken/rechtbank-rotterdam/nieuws/celstraffen-voor-wapenhandel-en-deelname-criminele-organisatie>

⁴⁹ Doxing is het ongewenst openbaar maken van privégegevens van professionals, vaak met het doel te intimideren. Sinds 1 januari 2024 is dit strafbaar.

Het **links-extremisme** in Nederland is al langere tijd gefragmenteerd, klein in omvang en ideologisch divers, aldus de NCTV.⁵⁰ De geweldsbereidheid binnen deze groepen is klein.⁵¹ Wel zijn er personen binnen het links-extremisme die zich schuldig hebben gemaakt aan vandalisme en intimidatie, zoals de uit de hand gelopen bezetting van de Universiteit van Amsterdam in mei 2024.⁵² De vraag is echter of hierbij sprake was van (beoogde) ondermijning van de democratische rechtsorde. Over het algemeen geldt dat dit niet het doel of gevolg was van de vanuit links georganiseerde acties, merkt ook de AIVD op in haar jaarverslag.

Het links-extremistische milieu in Nederland zou met name bestaan uit anarchisten en communisten, waarbinnen de oorlog in Gaza in 2024 een van de belangrijkste thema's was.⁵³ Het pro-Palestijnse sentiment van deze groepen gaat soms gepaard met een al bestaande sterke afkeer tegen Israël en de Verenigde Staten vanuit een anti-imperialistische agenda.

2.2. Beeld Zeeland

2.2.1. Zeeland: schets van een regio

De provincie Zeeland bestaat uit 13 gemeenten: Goes, Schouwen-Duiveland, Reimerswaal, Borsele, Kapelle, Noord-Beveland, Tholen, Middelburg, Vlissingen, Veere, Terneuzen, Hulst en Sluis. Op Tholen na, vallen alle Zeeuwse gemeenten onder politiedistrict Zeeland en Zorg- en

Veiligheidshuis Zeeland. De gemeente Tholen valt onder politiedistrict De Markiezaten en het Zorg- en Veiligheidshuis De Markiezaten. Tholen valt echter wel onder de Veiligheidsregio Zeeland, dat uit de 13 Zeeuwse gemeenten bestaat. Dit onderzoek richt zich in principe op extremisme in de *provincie* Zeeland (uitgaande van 13 gemeenten daarbinnen). Echter beperkt sommige data zich tot het politiedistrict Zeeland (d.w.z. 12 gemeenten). Waar dit het geval is, wordt dit aangegeven in de tekst.

Zeeland kenmerkt zich als een uitgestrekte regio met een relatief lage bevolkingsdichtheid. Alleen in Friesland en Drenthe ligt het aantal inwoners per vierkante kilometer lager.⁵⁴ De vier grootste gemeenten qua aantal inwoners zijn Terneuzen, Middelburg, Vlissingen en Goes, met tussen de 55.000 en 40.000 inwoners. Daarnaast zijn er veel gemeenten met kleine dorpskernen, uitgestrekte landschappen en veel ruimte en rust. Deze dorpen kennen, aldus verschillende respondenten, een 'ons-kent-ons'-mentaliteit. Waar de grotere steden te maken hebben met bijbehorende problematiek – in het bijzonder georganiseerde criminaliteit in de havens van Vlissingen en Terneuzen – worstelen de kleinere gemeenten met vergrijzing en het wegvallen van voorzieningen.⁵⁵ Zeeland trekt daarnaast jaarlijks veel toeristen, in 2024

⁵⁰ NCTV, DTN december 2025, 32.

⁵¹ Dit blijkt ook uit het uitgebreide werk van Berrie Hanselman naar linkse actiebewegingen in Nederland tussen 1965 en 2015. In zijn lijst van aanslagen door linkse of dierenrechtenactivisten staan geen meldingen na 2010. Onder aanslagen verstaat Hanselman: "Brand- en bomaanslagen en andersoortige, deels ook grootschalige, vernielingen die (veel) schade hebben veroorzaakt." (p.312) Berrie Hanselman, 'Daad en Discussie: links geweld: de invloed van interne discussie en overheidsrespons', Proefschrift Universiteit Leiden.

⁵² AIVD, Jaarverslag 2024, 22.

⁵³ AIVD, Jaarverslag 2024, 22.

⁵⁴ Het gaat om 192 inwoners per km² in Drenthe, 199 in Friesland en 221 in Zeeland. Ter vergelijking: in Zuid-Holland gaat het om 1.432 inwoners per km². Het gemiddelde in Nederland ligt op 536. Bron: CBS, 'Regionale kerncijfers Nederland' (laatst gewijzigd op 6 maart 2026).

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table?dl=17F53>

⁵⁵ R4; R7; R8; R24; R31.

en 2025 waren het er meer dan 3 miljoen, op een bevolking van bijna 400.000 mensen.⁵⁶

De provincie bestaat uit verschillende eilanden en grenst in het noorden aan Zuid-Holland, in het oosten aan Noord-Brabant en in het zuiden aan België. Met name Zeeuws-Vlaanderen is van oudsher sterk verbonden met België, ook omdat het gebied direct grenst aan België terwijl de rest van Zeeland alleen bereikbaar is via de Westerscheldetunnel (of in het geval van fiets- en voetverkeer, via een veerdienst). Het is niet ongebruikelijk dat mensen in Zeeuws-Vlaanderen wonen, maar in België werken, daar hun kinderen naar school laten gaan en gebruikmaken van Belgische gezondheidszorg.⁵⁷ Omdat Zeeland alleen een hogeschool kent en het Roosevelt College, trekken veel jongeren die willen studeren weg uit Zeeland na het afronden van de middelbare school. Zeeland kent, vergeleken met de rest van Nederland, een relatief religieuze bevolking, waarbij het in Zeeuws-Vlaanderen voornamelijk om katholieken gaat, terwijl het in de rest van Zeeland om protestanten gaat. Verschillende respondenten gaven aan dat (delen van) Zeeland niet zo multicultureel is.⁵⁸

'De Zeeuw' laat zich niet makkelijk typeren, al merkten diverse respondenten op dat Zeeuwen, mede door de geïsoleerde ligging van sommige delen van de provincie ten opzichte van de rest van Nederland,

---

⁵⁶ CBS, 'Logiesaccomodaties; gasten, nachten, woonland, logiesvorm, regio' (laatst gewijzigd op 11 maart 2026). <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/82059NED/table>; CBS, Regionale Kerncijfers.

⁵⁷ Respondenten leggen de aantrekkelijkheid hiervan als volgt uit. Kinderen in België mogen al vanaf 2,5 jaar naar de kleuterschool, wat kosten voor opvang bespaart. In de gezondheidszorg kan per consult betaald worden en kan men vaak sneller terecht bij de huisarts. Qua reistijd is België voor mensen uit Zeeuws-Vlaanderen vaak even ver of zelfs dichterbij.

⁵⁸ R3; R7.

⁵⁹ R3; R26; R31; R9.

vriendelijke, nuchtere maar ook wat eigenwijze mensen zijn.⁵⁹ Men is wat meer op zichzelf, waarbij er enige argwaan is tegenover buitenstaanders en nieuwe ontwikkelingen.⁶⁰ Hard werken, niet zeuren en het zelf oplossen, omschrijven twee respondenten de mentaliteit.⁶¹ Demonstreren zit niet echt in de aard van de Zeeuw, aldus een van hen.

2.2.2. Algemeen beeld extremisme

Voordat met meer diepgang wordt besproken welke vormen van extremisme in Zeeland zichtbaar zijn en op welke manier, wordt eerst besproken wat er ten aanzien van extremisme wordt geregistreerd.

Kijkend naar registraties uit politiestructuren die betrekking hebben op Zeeland en waaraan een CTER-projectcode werd gehangen, ontstaat een eerste beeld. In de periode 2021 tot en met de eerste helft van 2025 ging het om ten minste 173 registraties met een CTER-projectcode. Het overgrote deel hiervan werd door de intelcel CTER als niet CTER-waardig geïdentificeerd: 152 registraties. De overige registraties werden wel CTER-waardig of mogelijk CTER-waardig ingeschat. Voor deze beide categorieën (CTER-waardig of mogelijk CTER-waardig) geldt dat het in elk van de bekeken jaren ging om zeer kleine aantallen. Deze aantallen zijn structureel kleiner dan 5.⁶² Deze aantallen zijn niet nader gespecificeerd om herleidbaarheid te voorkomen. Er is dus niet aangegeven *hoeveel* kleiner dan 5 het getal is. Het kan gaan om 1, 2, 3 of

⁶⁰ R15; R2.

⁶¹ R16; R26.

⁶² In de aangeleverde overzichten wordt onderscheid gemaakt tussen registraties waarbij de CTER-code aan een registratie is gehangen door een politiemedewerker en registraties die zijn binnengekomen via een landelijke query. Het gaat dus om data die afkomstig zijn uit twee verschillende wegen. Op een later moment is ook nog een overzicht ontvangen waarin beide manieren van registreren zijn samengevoegd. Gecombineerd resulteert dat in de aantallen in tabel 1.

4 registraties. Daarom wordt hier gesproken over een bandbreedte van minimaal-maximaal. Minimaal betekent dat kleiner dan 5 is geteld als '1'. Maximaal betekent dat kleiner dan 5 is geteld als '4'.

Uitgaande van dit criterium waren er minimaal 14 en maximaal 40 registraties die door de intelcel als CTER-waardig zijn geïdentificeerd en die betrekking hadden op de periode 2021-juni 2025.⁶³ Daarnaast waren er minimaal 7 en maximaal 20 registraties als mogelijk CTER-waardig geïdentificeerd. Hiervan is (nog) niet duidelijk of het CTER-waardige registraties betreft.⁶⁴ Tabel 1 geeft een overzicht hiervan uitgesplitst per jaar:

Jaar	CTER-waardig	Mogelijk CTER-waardig	Niet CTER-waardig
2021	Minimaal 7, maximaal 20.	Minimaal 2, maximaal 4.	27
2022	Minimaal 4, maximaal 8.	Minimaal 1, maximaal 4.	25
2023	Geen	Minimaal 1, maximaal 4.	38
2024	Minimaal 1, maximaal 4.	Minimaal 1, maximaal 4.	44
2025, 1e helft	Minimaal 1, maximaal 8.	Minimaal 2, maximaal 4.	18

Tabel 1. Aantal registraties met CTER-projectcode in Zeeland, uitgesplitst per jaar.

Wat opvalt aan deze cijfers is dat het aantal Zeeuwse registraties met CTER-projectcode toeneemt in de periode 2022-2024, maar het aantal registraties dat als CTER-waardig wordt geïdentificeerd niet mee lijkt te groeien. In 2023 wordt zelfs geen enkel signaal CTER-waardig geïdentificeerd. Al met al gaat het over de hele linie om zeer kleine aantallen die als CTER-waardig

worden beoordeeld. Zelfs uitgaande van het maximum (waarbij elke registratie kleiner dan 5 wordt geteld als 4), gaat het om maximaal 40 CTER-waardige registraties over een periode van 4,5 jaar, in de gehele provincie. Voor zes gemeenten geldt dat er in die periode geen enkele registratie was die betrekking had op hun gemeente en CTER-waardig werd bevonden. Alleen in Goes, Middelburg, Schouwen-Duiveland, Sluis, Terneuzen, Tholen en Vlissingen vonden incidenten of politie-activiteiten plaats waarvan de registraties als CTER-waardig zijn beoordeeld.⁶⁵

De codes 'rechtsextremisme', 'jihadistisch terrorisme' en 'algemeen' komen het vaakst voor, maar ook hier gaat het om enkele registraties per jaar. De codes 'linksextremisme' en 'separatisme'⁶⁶ werden alleen in 2021 toegepast. De codes 'niet-jihadistisch religieus terrorisme' en 'dier- of milieu-extremisme' werden geen enkele keer gebruikt. Gezegd moet worden dat er in de periode waarop de overzichten betrekking hebben, er nog geen aparte code bestond voor anti-institutioneel extremisme. Registraties die hierover gaan werden ondergebracht onder 'CTER-algemeen', maar hieronder vallen ook andere registraties die wel CTER-waardig zijn bevonden, maar niet passen binnen één van de andere categorieën. Dit geeft dus een enigszins vertekend beeld. Een mogelijke verklaring voor het lage aantal CTER-waardige registraties is de definitie gehanteerd door de politie om iets CTER-waardig te beschouwen, namelijk dat er sprake moet zijn van het 'in meer dan geringe mate' overtreden van de wet. Het beeld in Zeeland (op basis van CTER-

⁶³ Het jaartal geeft het jaar aan van kennisname van het incident of het jaar waarin de registratie is aangemaakt.

⁶⁴ Dit is een categorie die niet door de intelcel wordt gehanteerd, maar door de politie voor deze dataverstrekking is gemaakt ter verduidelijking. Het betreft signalen waarvan nog niet is vastgesteld of deze CTER-waardig zijn.

⁶⁵ Indien er meerdere gemeenten waren waarin het incident of de activiteit plaatsvond, verwijst de data naar de eerste gemeente.

⁶⁶ Separatisme is, volgens de AIVD, "Het streven van een bepaalde bevolkingsgroep om zich los te maken uit een bestaand staatsverband en een eigen staat te stichten". Zie: AIVD, 'Inlichtingenwoordenboek' (geen datum), geraadpleegd 2 maart 2026. <https://www.aivd.nl/onderwerpen/algemene-inlichtingen--en-veiligheidsdienst/over-de-aivd/inlichtingenwoordenboek>

registraties van de politie) is overigens vergelijkbaar met dat in Flevoland.⁶⁷

Het aantal signalen dat wordt besproken op de CTER-weegtafel van het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland, laat qua aantallen een soortgelijk beeld zien. Het gaat hier om cijfers van 12 gemeenten (exclusief Tholen). De beschikbare cijfers zijn beperkt omdat de registratie hiervan door het Zorg- en Veiligheidshuis pas in 2024 gestart is.⁶⁸ Op de weegtafel worden signalen besproken over personen waarover zorgen bestaan over radicalisering. In 2024 en de eerste helft van 2025 ging het in totaal om 10 nieuwe signalen die werden besproken. Wanneer deze signalen CTER-waardig worden geacht, kunnen individuen worden besproken op de casustafel en kan een persoonsgerichte aanpak worden opgezet.⁶⁹ In 2024 en 2025 liepen er drie persoonsgerichte aanpakken op radicalisering, in het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland. Een daarvan is recent afgesloten.⁷⁰

De aangeleverde data kennen hun beperkingen. Aan de hand van interviews met gemeenten, Openbaar Ministerie en Zorg- en Veiligheidshuis kan het beeld echter verder worden ingekleurd. Naar voren komt dat het aantal signalen over de hele linie minimaal is. Schattingen van respondenten lopen uiteen, maar gemiddeld komt het neer op zo'n 10 signalen per jaar in heel Zeeland. Dit betreft signalen die

worden besproken, maar nog niet per se CTER-waardig zijn bevonden.⁷¹ Waar het tien jaar geleden vaker ging om signalen gerelateerd aan jihadisme, zijn dat inmiddels vaker signalen gerelateerd aan rechts-extremisme en anti-institutioneel extremisme, aldus een respondent die plaatsneemt aan de CTER-weegtafel.⁷² Andere respondenten wagen zich niet aan het opmerken van een trend, maar merken wel op dat het veelal gaat om signalen over rechts-, jihadistisch of anti-institutioneel extremisme.

Een fractie van deze signalen – 2 à 3 – wordt CTER-waardig bevonden en opgeschaald tot casusniveau. Dit aantal is volgens betrokkenen in de afgelopen jaren redelijk stabiel gebleven. Belangrijke nuance is dat alleen het feit dat iemand bepaald gedachtegoed heeft, geen reden is om een signaal CTER-waardig in te schatten. Wanneer iemand dit gedachtegoed niet verder verspreidt of niet bereid is geweld te gebruiken vanuit dit gedachtegoed, wordt een signaal over het algemeen als niet CTER-waardig ingeschat.⁷³ Het aantal cases lijkt iets achter te blijven in vergelijking met andere regio's in Nederland die qua demografie (enigszins) vergelijkbaar zijn met Zeeland, zoals IJsselland (545.000 inwoners) en Flevoland (456.000 inwoners).⁷⁴ Tegelijkertijd zegt het aantal cases niets over de 'zwaarte' van de casuïstiek. Ook kan

---

⁶⁷ Van Wonderen et al., Fenomeenanalyse Flevoland, 22.

⁶⁸ Dit heeft te maken met de invoering van de PGAx. Voorheen gebeurde registratie in een ander systeem. Deze cijfers zijn niet meer opvraagbaar, aldus de respondent die de cijfers aanleverde voor dit onderzoek.

⁶⁹ Het Zorg- en Veiligheidshuis voert regie en nodigt betrokken partners uit voor casusoverleg. Over het algemeen zijn dit in elk geval politie, gemeente, de AOV-er van de gemeente waar de casus speelt, en het Openbaar Ministerie (gebiedsofficier). Afhankelijk van de casus sluiten ook andere partners aan, zoals, als iemand veroordeeld is, Reclassering Nederland (afdeling TER).

⁷⁰ Cijfers aangeleverd door het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland.

⁷¹ R3; R4; R17; R26; R30.

⁷² R17.

⁷³ R17.

⁷⁴ Het is belangrijk om hierbij een slag om de arm te houden, omdat cijfers niet één op één naast elkaar te leggen zijn. Zo is in de fenomeenanalyse Flevoland gekeken naar het aantal aanmeldingen voor wegingen, hoeveel hiervan *geen* casus werden, en het aantal afgesloten casustafels. In de fenomeenanalyse IJsselland is gekeken naar het aantal wegingen en het aantal casussen. Zie: Van Wonderen et al., Fenomeenanalyse Flevoland, 22; Nanninga et al, Fenomeenanalyse IJsselland, 23.

het zijn dat casuïstiek vaker langs andere wegen dan de CTER-weegtafel wordt afgedaan.

Unaniem geven respondenten aan dat het de politie is die nagenoeg alle signalen inbrengt op de Zeeuwse CTER-weegtafel. Hoewel er sinds twee jaar een centraal meldpunt is, in de vorm van een speciaal emailadres van het Zorg- en Veiligheidshuis waar CTER-signalen kunnen worden gemeld, heeft dit nog niet geleid tot meer meldingen vanuit andere organisaties. Deze 'Zeeuwse Meldroute' is bedacht om het delen van zorgen omtrent CTER laagdrempeliger te maken. Tot nu toe heeft dit geleid tot slechts enkele mails.⁷⁵ Er wordt aan gewerkt om meer professionals op de hoogte te brengen van het bestaan van de Zeeuwse Meldroute.

Verschillende respondenten merken op te denken dat er mogelijk meer speelt dan het aantal signalen doet vermoeden. Echter kunnen zij er niet goed de vinger op leggen waar dat door komt: zijn er écht geen signalen, of worden deze niet gezien?

2.2.3. Religieus extremisme

Religieus extremisme kan verschillende vormen aannemen en zijn bron vinden in uiteenlopende tradities en gebruiken. Doorgaans hebben signalen rondom religieus extremisme in Nederland betrekking op het jihadisme. Dit is ook het geval in Zeeland.

In de loop van 2013 vertrokken honderden personen vanuit Nederland naar Syrië om mee te vechten in de burgeroorlog aldaar.⁷⁶ Ook vanuit Zeeland zijn er mensen richting strijdgebied vertrokken. Zo kwam een man uit Vlissingen in 2014 om in Syrië, nadat hij uitreisde om te vechten.⁷⁷ Een aantal van hen zijn inmiddels teruggekeerd naar Nederland en verblijven, na een tijd in detentie te hebben gezeten, weer in de regio. Een respondent die hier zicht op heeft, geeft aan dat deze re-integratie over het algemeen goed verloopt en dat dit tot nu toe niet heeft geleid tot hernieuwde dreiging.⁷⁸

In 2019 bedreigde een man uit Middelburg een medewerker van een kapsalon in Middelburg en een medewerker van een bedrijf in Vlissingen met de dood. Hij dreigde onder meer met een terroristische aanslag en zei dat niet-moslims de dood verdienden. Hij is hier in 2020 voor veroordeeld, en, later dat jaar, ook voor deelname aan een terroristische organisatie. Hij zou naar Syrië zijn gereisd en daar wapentraining hebben gevolgd. Volgens de reclassering zou de man een obsessieve interesse hebben in de jihadistische ideologie.⁷⁹ In datzelfde jaar werd een man uit Kapelle gearresteerd op verdenking van het leidinggeven aan een terroristische groepering in Syrië. Ook zou hij een luitenant-kolonel van het Syrische leger hebben geëxecuteerd. Hij kreeg daar in 2023 23,5 jaar celstraf voor opgelegd.⁸⁰ Eind 2025 werd, tot slot, een 29-jarige man aangehouden in zijn woning in Vlissingen waarvan het AIVD vermoedt

⁷⁵ R3; R26.

⁷⁶ AIVD, 'Transformatie van het jihadisme in Nederland. Zwermodynamiek en nieuwe slagkracht' (Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 30 juni 2014), 5.

⁷⁷ Omroep Zeeland, 'Vlissingse jihadstrijder omgekomen in Syrië', 1 juli 2014.

⁷⁸ R28.

⁷⁹ Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2020:3371, datum uitspraak: 29 oktober 2020; Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2020:507, datum uitspraak 6 februari 2020; Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2017:6394, datum uitspraak 10 oktober 2017.

⁸⁰ Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2023:2191, datum uitspraak 14 november 2023; Omroep Zeeland, 'Man uit Kapelle krijgt 23,5 jaar cel voor terrorisme en executie militair', 14 november 2023.

dat hij lid is van ISIS en dat hij een terroristische aanslag wilde plegen in Europa.⁸¹

Een respondent zag de aantrekkingskracht van het jihadisme afnemen na de val van het kalifaat in 2017-2019, maar ziet ook hernieuwde aandacht voor het jihadisme, met name onder jongeren (zowel jongens als meisjes) die zoeken naar zingeving, structuur en een eigen identiteit.⁸² Het gaat om jonge mensen die het geloof zelf bestuderen en waarbij een zoektocht naar zingeving en structuur bij sommigen uitmondt – mede door in aanraking te komen met bepaalde mensen of websites – in het verheerlijken van martelaarschap en het online delen van ISIS-propagandamateriaal. Platforms als TikTok en Roblox spelen hierin een rol. Professionals in de regio uiten hun zorgen over het aantal jongeren dat online gemakkelijk in aanraking kan komen met extremistische content. Hoewel het hen ontbreekt aan concrete signalen, geven veel professionals in dit onderzoek ook aan maar zeer beperkt zicht te hebben op wat zich online allemaal afspeelt.⁸³ Hun overtuiging is dat ook Zeeuwse jongeren online met extremistische content in aanraking komen, maar in welke mate en hoe precies weet men niet.

Een vergelijkbare trend vanuit andere geloven, lijkt zich niet voor te doen in Zeeland. Wel was er de afgelopen jaren veel media-aandacht voor de Orde van Maerloo, een christelijke geloofsgroep in Sint Philipsland, volgens sommigen een sekte. Spil van de groep was een 83-jarige vrouw

die in 2023 overleed. Zij zou naar eigen zeggen geneeskrachtige gaven bezitten en een reïncarnatie van Maria Magdalena zijn. In 2018 en 2023 beschuldigen leden van Maerloo de gemeente Tholen van corruptie, criminaliteit en terrorisme. Hiertoe moest de vereniging in 2020 een schadevergoeding betalen en werd een vrouw uit St. Philipsland in 2025 veroordeeld voor smaad.⁸⁴ Er speelde toen al langer een conflict tussen de gemeente en de vereniging. De vereniging Maerloo kwam ook in opspraak omdat de groep leden zou hebben gedwongen om grote geldbedragen en kostbaarheden af te staan, waarbij het afgenomen vermogen werd ondergebracht in verschillende verenigingen, stichtingen en bv's. Een oud-notaris van Maerloo werd in 2025 veroordeeld tot twaalf maanden cel (waarvan zes voorwaardelijk) voor zijn rol in deze praktijken.⁸⁵

In mei 2025 werd bekend dat de omstreden organisatie Frontrunners Ministries een kerk in Goes wil beginnen.⁸⁶ De leider van deze organisatie beweert onder meer mensen te kunnen genezen van homoseksualiteit, autisme en kanker. Een eerdere dienst van Frontrunners Ministries in Goes trok volgens lokale krant PZC toen honderden mensen.⁸⁷ Ook organiseerde Christenen voor Israël, een stichting die volgens onderzoek van Investico, BOOS, Nederlands Dagblad en de Groene Amsterdammer kolonisten helpt bij illegale bezettingen op de Westelijke Jordaanoever,

---

⁸¹ Omroep Zeeland, 'Man in Vlissingen aangehouden voor plannen terroristische aanslag', 20 december 2025.

⁸² R28.

⁸³ R6; R7.

⁸⁴ Geert van der Star, 'Zus van slachtoffer omstreden Sint Philipslandse 'sekte', Saskia B., in hoger beroep veroordeeld voor smaad', Algemeen Dagblad, 8 mei 2025.

⁸⁵ Rik Bolt, 'Voormalig notaris van sekte Maerloo moet zes maanden de cel in voor jarenlang opgebouwde dwang', Omroep Zeeland, 27 februari 2025.

⁸⁶ Omroep Zeeland, 'Omstreden gebedsgenezer wil kerk beginnen in Zeeland', 8 mei 2025.

⁸⁷ Corneliëke Blok, 'Hoop op genezing trekt honderden mensen naar frontrunners-dienst in Goes: 'Ik geloof in wonderen'', Provinciale Zeeuwse Courant, 9 september 2023.

een bijeenkomst in Zoutelande in april 2025.⁸⁸ Tijdens die bijeenkomst was er een tegendemonstratie, maar dit leidde niet tot grote ongeregelde heden – in tegenstelling tot op enkele andere plekken in Nederland.⁸⁹

Het beeld dat ontstaat uit de interviews, is dat er beperkt zicht is op religieus extremisme vanuit een christelijke inslag en gesloten gemeenschappen waar dit mogelijk kan spelen.⁹⁰ Een respondent vertelt zijn zorgen te hebben gedeeld over een jongere die psychisch kwetsbaar was, niet meer naar school of werk ging, nauwelijks buiten kwam en volledig gefocust leek op een christelijke gemeenschap.⁹¹ Een andere respondent deelt een soortgelijk verhaal.⁹²

Twee andere respondenten geven aan dat zij zien dat jongeren meer trekken naar het geloof en op zoek zijn naar zingeving.⁹³ Hierbij ontstaan soms ook spanningen tussen geloofsovertuigingen en het 'moeten' innemen van een standpunt over bijvoorbeeld genderidentiteit of geaardheid. Hoewel dit soms gepaard gaat met radicale uitingen en ondemocratische waarden, ontbreekt een geweldcomponent. Er zijn weliswaar mensen die religie boven de wet stellen, maar tegelijkertijd is men overheidsgetrouw. Het willen ondermijnen van een democratische rechtsorde lijkt hier niet aan de orde.⁹⁴

---

⁸⁸ Romy van der Burgh, Marieke Rotman, Allart van der Woude, 'Christenen voor Israël bouwt mee aan illegale wijk op Westelijke Jordaanoever', Investico, 25 maart 2025.

⁸⁹ Zie Chris van Mersbergen, 'Middelvingers, gescheld en een entree over rood besmeurde vlag: op bezoek bij Christenen voor Israël', Provinciale Zeeuwse Courant, 30 mei 2025; R26.

⁹⁰ R15; R30.

⁹¹ R23.

⁹² R19.

⁹³ R20, R21.

Wel zijn er voorbeelden van vandalisme als gevolg van anti-LGBTQI+-sentimenten. Zo werd een regenboogzebrapad in Tholen in 2022 beklad met de leuzen 'Sodom en Gomorra. Stop de hoerij, want het loon van de zonde = de dood'. In 2023 werden regenboogzebrapaden in Biervliet (gemeente Terneuzen) en in Vlissingen zwart gemaakt, in 2024 regenboogbankjes in Middelburg.⁹⁵ In deze laatste gevallen is onduidelijk wat daar het motief achter was en of er een verband was met religieuze overtuigingen.

2.2.4. Rechts-extremisme

In Zeeland zijn er signalen die duiden op rechts-extremisme. In de meeste gevallen gaat het om uitingen waarbij sprake is van openbare ordeverstoringen, protestacties en vormen van graffiti en vandalisme. Sommige gemeenten komen daarbij vaker in beeld dan andere, met name Middelburg en Vlissingen hebben hier meermaals mee te maken gehad in de afgelopen vijf jaar. Zo werd een speeltoestel in Middelburg beklad met onder meer 'Fuck Islam', 'White Lives Matter' en een hakenkruis, en werd het slavernijmonument in Vlissingen, dat daar overigens zonder vergunning was geplaatst, drie keer in korte tijd beklad, waarbij op de muur achter het monument onder meer de leus '2070: blanke minderheid' werd gezet.⁹⁶ In 2023 werden in Middelburg

⁹⁴ R28; R02.

⁹⁵ Maurice Steketeer, 'Regenboogzebrapad Tholen beklad met leuzen', Provinciale Zeeuwse Courant, 31 augustus 2022; Raymond de Frel, 'Het regenboogpad in Biervliet heeft zijn kleuren weer terug, maar dat ging niet een-twee-drie', Provinciale Zeeuwse Courant, 21 juli 2023; Wendy de Jong, 'Zo vaak beklad dat het helemaal is vervaagd: Vlissingers regenboogzebrapad krijgt verse kleurtjes', Provinciale Zeeuwse Courant, 8 september 2023; Arie Westeneng, 'Regenboogbankjes in Middelburg nog voor officiële onthulling beklad', Provinciale Zeeuwse Courant, 7 oktober 2024.

⁹⁶ Omroep Zeeland, 'Slavernijmonument opnieuw beklad', 13 juli 2023.

keltische kruizen en 'nee tegen Islam' op een muur en borden gespoten.⁹⁷ In 2024 werd de synagoge van Middelburg beklad met hakenkruizen. De dader bleek een beïnvloedbare jonge tiener met interesse in het rechtsextremistische gedachtegoed.⁹⁸ Ook in Terneuzen was er in dat jaar sprake van bekladding.⁹⁹

Ook respondenten geven aan dat zij weten dat er wel eens hakenkruizen worden aangetroffen op plekken in Zeeland.¹⁰⁰ Of er daarbij sprake is van extremistische overtuigingen is echter vaak niet te achterhalen, omdat onduidelijk is wie er achter de daad zit. Meerdere respondenten wijzen op de mogelijkheid van baldadige jongeren: zij willen shockeren en zien dit als een manier om dat te doen, soms zonder echt te weten wat het is dat ze tekenen of zeggen.¹⁰¹ Het zou gaan om losstaande incidenten en niet om 'structurele jodenhaat', zoals een respondent het omschrijft.¹⁰² In algemene zin wijzen enkele respondenten die werken met jongeren erop dat zij zien dat extreem gedrag van jongeren soms wordt weggewuifd door ouders of begeleiders.¹⁰³

Er wordt voor gewaarschuwd om dergelijke uitingen niet te normaliseren. Opgemerkt wordt hierover dat op scholen niet altijd het gesprek wordt aangegaan, als bekend is wie iets heeft gedaan. Dit is deels te wijten aan onwetendheid – is het niet gewoon kattenkwaad? – en deels aan handelingsverlegenheid, is de indruk van respondenten. Die

handelingsverlegenheid is hoger waar het gaat om mogelijke signalen van rechts- of anti-institutioneel extremisme dan waar het gaat om jihadisme.¹⁰⁴ Anderzijds zijn er ook respondenten die opmerken dat extreemrechts gedachtegoed beter wordt herkend dan andere vormen van extremisme, juist omdat symboliek herkenbaarder is.¹⁰⁵

De aanwezigheid van deze acties hoeft niet per se te betekenen dat er veel mensen in Zeeland wonen die getypeerd kunnen worden als rechts-extremistisch of antisemitisch. Wel is bekend dat er in Zeeland enkele demonstraties zijn geweest waarbij ook verschillende als rechts-extremistisch te duiden groepen aanwezig waren. Zij sloten bijvoorbeeld aan bij acties waarin zij zich konden vinden, maar die zij niet per se zelf organiseerden. Zo werd in september 2020 een protestmars georganiseerd in Middelburg tegen de destijds geldende coronamaatregelen, waarbij onder meer Voorpost, Neerlands Patriottisch Front en Proud Boys NLD aanwezig waren.¹⁰⁶ Tijdens deze mars werd met prinsenvlaggen gezwaaid. Drie maanden daarvoor kwamen leden van NPF en Proud Boys NLD naar Vlissingen om het standbeeld van Michiel de Ruyter te beschermen tegen linkse activisten. In een publicatie uit 2021 stelt de Anne Frank Stichting dat Proud Boys NLD uit is op een confrontatie met (extreem)linkse groepen en de politie, waarbij ook aansluiting wordt gezocht met hooligans. Proud Boys NLD

---

⁹⁷ Redactie, 'Bekladdingen op borden en muren in Middelburgse wijk Dauwendaele', Provinciale Zeeuwse Courant, 19 december 2023. Het keltische kruis wordt onder meer geassocieerd met de Kluk Klux Klan en neonazistische bewegingen.

⁹⁸ Omroep Zeeland, 'Synagoge in Middelburg beklad met hakenkruizen: 'Roept gevoelens van onveiligheid en angst op'', 3 februari 2024; R26, R19.

⁹⁹ Luc Oggel, 'Terneuzense elektriciteitskast beklad met hakenkruis: 'Alle fatsoensnormen te buiten'', Provinciale Zeeuwse Courant, 11 februari 2024.

¹⁰⁰ R4; R5; R15; R27; R29; R12.

¹⁰¹ R20; R17; R7; R29; R19.

¹⁰² R30.

¹⁰³ R19; R18.

¹⁰⁴ R17.

¹⁰⁵ R31; R16.

¹⁰⁶ Rolf Bosboom, 'Middelburg coronaprotest had een bedenkelijke ondertoon', Provinciale Zeeuwse Courant, 25 september 2020.

zou “ook enige aanhang in Zeeland” hebben, al was de grootte van de groep beperkt tot zo’n 10 tot 15 personen volgens het rapport.¹⁰⁷

In 2024 verliep de intocht van Sinterklaas in Yerseke onrustig. De komst van demonstranten van Kick Out Zwarte Piet bracht een flinke groep tegendemonstranten op de been. Er werd met eieren, stenen en vuurwerk gegooid naar KOZP. Ook hier was iemand aanwezig met een prinsenvlag. Een man uit Terneuzen, een man uit Kruiningen en een minderjarige jongen uit Yerseke worden aangehouden voor het verstoren van de openbare orde. Een man uit Colijnsplaat wordt aangehouden voor opruiing.¹⁰⁸ Zij kregen allen een bekeuring.

Daarnaast zijn er in Zeeland, en met name Zeeuws-Vlaanderen, enkele groepen actief zijn die te duiden zijn als rechtsextremistisch. Voorpost is er actief, de Nederlandse Volks-Unie (NVU) heeft een kringleider Zeeland, en er is een groep genaamd Rascals Zuidwest.¹⁰⁹ Deze laatste groep was korte tijd verbonden aan RVF Nederland, een nationaalsocialistische organisatie en afsplitsing van de NVU. Rascals Zuidwest heeft een zeer beperkte achterban.¹¹⁰ Op hun eigen website en sociale media wordt aangegeven dat de organisatie streeft naar “de ondergang van dit systeem”¹¹¹. De groep heeft ook banden met Vlaamse organisaties.¹¹² In oktober 2020 werden drie betrokkenen bij de groep

berecht wegens haatzaaiende berichten op het internet en bij een van hen werd een grote voorraad zwaar vuurwerk gevonden, aldus een rapport van de Anne Frank Stichting.¹¹³

Volgens een respondent is het vooral volksnationalisme dat ‘behoorlijk’ speelt in Zeeland en de laatste jaren licht groeit. Deze respondent ziet hierin een verband met discussies rondom de komst van asielzoekerscentra en immigratiebeleid.¹¹⁴

Over het algemeen gaan vanuit de acties van deze groepen, hoewel zij soms extremistische uitingen doen, geen directe geweldsdreiging uit. Zij zoeken soms de rand op, maar stellen zich voornamelijk activistisch op. Dat was anders bij de arrestatie van een man uit de gemeente Schouwen-Duiveland in 2022.¹¹⁵ Deze man, met nationaalsocialistisch en accelerationistisch gedachtegoed, had onder meer een 3D-geprint semiautomatisch vuurwapen in huis, evenals rechtsextremistisch materiaal. Hij zou online gelijkgestemden hebben gevonden. Hij werd veroordeeld tot 20 maanden gevangenisstraf (waarvan 6 voorwaardelijk) voor het meermaals aanzetten tot haat en discriminatie, groepsbelediging van Joden en mensen van kleur online, het maken van

---

¹⁰⁷ Wagenaar, Extreemrechts in Nederlandse gemeentes, 62-64; BN De Stem, ‘Groepje actievoerders ‘verdedigt’ standbeeld Michiel de Ruyter in Vlissingen’, 20 juni 2020.

¹⁰⁸ Omroep Zeeland, ‘Kick Out Zwarte Piet kwam tóch en dat zorgde voor een beladen intocht van Sinterklaas in Yerseke’, 16 november 2024.

¹⁰⁹ R17; R28; Nederlandse Volks-Unie, ‘Kringleiders’ (geen datum), geraadpleegd 16 maart 2026. <https://www.nvu.nu/kringleiders.html>

¹¹⁰ Dit stelt de Anne Frank Stichting in 2021 en 2023, maar blijkt ook uit het aantal volgers en beelden op sociale media. Op moment van schrijven (maart 2026) heeft Rascals Zuidwest 55 volgers op X en 101 volgers op Facebook. Zie: Wagenaar, Extreemrechts in Nederlandse gemeentes, 73; Willem Wagenaar, ‘Extreemrechts in Nederland januari-juni 2023’ (Anne Frank Stichting: 2023), 40.

¹¹¹ Rascals Zuidwest, ‘NEWS FROM THE FRONT’, 6 februari 2024. Geraadpleegd 9 juli 2025. <https://rascalszw.wordpress.com/>

¹¹² Een voorbeeld is de uitnodiging om een bijeenkomst van de Vrienden van Breydel bij te wonen in juli 2025. Hier was ook de voorman van NVU aanwezig. Vrienden van Breydel zou verbonden zijn aan het inmiddels verboden en opgeheven Project Thule, waarvan leden in maart 2025 door het Vlaamse gerechtshof werden veroordeeld voor het deelnemen of verlenen van steun aan een privé-militie en voor wapendracht en wapenbezit. Zie: UNIA, ‘Hof van beroep Gent, 14 maart 2025’, publicatie uitspraak: 14 maart 2025.

¹¹³ Wagenaar, Extreemrechts in Nederlandse gemeentes, 73.

¹¹⁴ R28.

¹¹⁵ Luc Oggel, ‘Man aangehouden wegens bezit 3D geprinte wapens en rechts-extremistisch materiaal’, Provinciale Zeeuwse Courant, 11 februari 2022.

een wapen en munitie en opruiing tot terroristisch misdrijf en gewelddadig optreden tegen openbaar gezag.¹¹⁶

2.2.5. Anti-institutioneel extremisme

Anti-institutioneel extremisme is een relatief nieuw fenomeen. Dat wil zeggen: het wordt pas sinds enkele jaren als vorm van extremisme onderkend. Kenmerkend voor dit type extremisme is dat een sterke afkeer tegen gevestigde instituties centraal staat. Deze instituties worden door hen gezien als onderdeel van een 'kwaadaardige elite' die mensen bewust zou onderdrukken en benadelen.¹¹⁷ Ook bij dit type extremisme speelt online een belangrijke rol, waar overtuigingen worden gedeeld en mensen elkaar vinden. Het is moeilijk om zicht te krijgen op in hoeverre dit in Zeeland het geval is, omdat online omgevingen vaak afgeschermd zijn en daarmee niet toegankelijk in het kader van dit onderzoek. Uitingen in de openbare ruimte hierover, zijn niet altijd terug te leiden naar mensen die ook daadwerkelijk in de provincie wonen. Zo werd in 2022 een man uit Hoeksche Waard (Zuid-Holland) veroordeeld tot een taakstraf en het betalen van forse schadeclaims, nadat hij op zeker 71 verkeersborden in Zeeland 'The Great Reset' had gespoten.¹¹⁸

Qua fysieke uitingen hebben er enkele cases gespeeld in Zeeland in de periode 2020-2025. Met name ten tijde van de coronapandemie en bijbehorende maatregelen, groeide het wantrouwen en de boosheid

richting overheidsvertegenwoordigers. Dit uitte zich onder meer in protestacties en demonstraties, die overigens op zichzelf niet extremistisch maar activistisch van aard waren. Wel waren er enkele activisten wiens boosheid omsloeg in strafbaar gedrag. Zo werd er in januari 2021 door jongeren opgeroepen tot het gooien met brandbommen en vuurwerk in Goes. Hiervoor werden vier verdachten van tussen de 18 en 20 jaar uit Goes aangehouden. Zij waren boos over de ingestelde avondklok.¹¹⁹ In de dagen erna werden nog twee mannen gearresteerd uit dezelfde gemeente. Bij de aanhouding van één van hen werd de politie bedreigd met een jachtgeweer door een 54-jarige medebewoner. Bij een doorzoeking van de woning werden nog eens vijf vuurwapens gevonden.¹²⁰

Bij sommigen ging hun boosheid gepaard met een geloof dat er sprake is van een kwaadaardige elite die zich zou bezighouden met onder meer satanisch ritueel kindermisbruik. Dit resulteerde in enkele gevallen in concrete bedreigingen, met name van gezagsdragers maar ook van medewerkers van uitvoeringsorganisaties. Zo werd een 52-vrouw uit de gemeente Hulst, later woonachtig in Terneuzen, in mei 2021 aangehouden omdat zij had opgeroepen tot geweld tegen toenmalige RIVM-directeur Jaap van Dissel en hierbij ook zijn adres online deelde. Zij kreeg hiervoor vier weken celstraf opgelegd, waarvan twee weken voorwaardelijk.¹²¹ De vrouw beschuldigde eveneens toenmalig Minister van Volksgezondheid Hugo de Jonge van 'maffiapraktijken' en legde

¹¹⁶ Rechtbank Amsterdam, ECLI:NL:RBAMS:2023:1438, datum uitspraak 17 maart 2023; R28; R10.

¹¹⁷ NCTV, DTN december 2025; AIVD, 'Anti-institutioneel extremisme in Nederland. Een ernstige bedreiging voor de democratische rechtsorde?' (mei 2023).

¹¹⁸ Eldridge Pentury, 'René kladde 'The Great Reset' op 71 verkeersborden in Zeeland: 'Ik deed het in een roes. Het was een domme actie'', Provinciale Zeeuwse Courant, 30 maart 2022.

¹¹⁹ Omroep Zeeland, 'Goesebaren gevangenis in voor delen oproep tot rellen', 27 januari 2021.

¹²⁰ Redactie, 'Samenkomst jongeren in Vlissingen verloopt relatief rustig, Kattendijkenaar bedreigt agenten met jachtgeweer', Provinciale Zeeuwse Courant, 25 januari 2021.

¹²¹ Rolf Bosboom, 'Opgepakte Zeeuws-Vlaamse vrouw werd steeds radicaler: 'Die leugens moeten afgelopen zijn'', Provinciale Zeeuwse Courant, 7 mei 2021; Omroep Zeeland, 'Celstraf voor Terneuzense vrouw die RIVM-baas Jaap van Dissel bedreigde', 12 mei 2021; Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2022:594, datum uitspraak 11 april 2022.

bloemen in de Westerschelde bij wijze van steun aan slachtoffers van een satanisch pedonetwerk.¹²²

In een andere rechtszaak werden een man en vrouw uit Middelburg door de rechter verplicht om de video te verwijderen die zij maakten van de uithuiszetting van hun kind en op sociale media plaatsten. Zij deelden namen van de medewerkers die betrokken waren bij de uithuisplaatsing. Het stel is van mening dat de uithuisplaatsing een truc is van de overheid om hun kind te kunnen verkrachten en daarmee te kunnen handelen.¹²³ Zij zijn al langer verwickeld in een conflict met jeugdzorg. Het is de vraag of hier echt sprake is van een overtuiging of voornamelijk van boosheid (in combinatie met kwetsbaarheid). Een respondent werkzaam in het zorg- en welzijnsdomein, geeft ook aan mensen tegen te komen die vanuit een grief met de overheid aansluiting vinden bij extremistisch gedachtegoed.¹²⁴

Een zaak die veel media-aandacht kreeg, was de aanhouding van een zevental 'soevereinen' in 2024. Zij werden onder meer verdacht van deelname aan een terroristische organisatie. Een 66-jarige vrouw uit de gemeente Sluis zou hebben deelgenomen en leiding geven aan een landelijk netwerk, dat bereid zou zijn geweld te gebruiken om gezagsdragers te vervangen en sprak over het berechten van mensen via volkstribunalen en met zelfbenoemde sheriffs.¹²⁵ Hoewel er volgens de rechtbank geen sprake was van een terroristische organisatie, was er wel sprake van een criminele organisatie. Een deel van de groep wilde de

staat omver werpen en riep op tot een coup, waarmee sprake was van het opruien tot een terroristisch misdrijf. De vrouw kreeg een jaar gevangenisstraf, waarvan 190 dagen voorwaardelijk en een taakstraf van 120 uur.¹²⁶ Een respondent van de politie spreekt in het kader van *common law*, wat bij deze organisatie centraal stond, over een "heel klein groepje, [dat] ook vrij stabiel is gebleven".

Onderdeel van het soevereine gedachtegoed is het geloof dat er sprake is van een illegitieme overheid en dat (bepaalde) wet- en regelgeving niet op soevereine mensen van toepassing is. Hoewel er op zichzelf niet gelijk sprake is van anti-institutioneel extremisme wanneer mensen deze overtuiging hebben, kan het handelen naar dit gedachtegoed hier wel toe leiden (zoals in het voorbeeld hierboven).

De meerderheid van de Zeeuwse gemeenten (9 van de 12) geeft aan te maken hebben gehad met signalen van mensen die anti-institutioneel gedachtegoed aanhangen. Het gaat dan bijvoorbeeld om brieven waarin mensen aangeven zich uit willen schrijven uit de Basisregistratie Personen. Vier gemeenten geven aan dergelijke brieven te hebben ontvangen; het gaat om enkele brieven per jaar.¹²⁷ Andere signalen die gemeenten hebben gezien zijn het weigeren van hulpverlening wegens een gebrek aan vertrouwen in de overheid, het zelf bepalen wanneer een kind naar school gaat, en het weigeren om belastingaanslagen, boetes of nutsvoorzieningen te betalen vanuit de overtuiging dat de persoon in kwestie dit niet hoeft te doen omdat zij zich aan ander recht hoeven

---

¹²² Zij legde ook bloemen in Bodegraven en was betrokken bij een groep mensen die gelooft dat het dorp Bodegraven (Zuid-Holland) een centrale rol speelt in vermeend satanisch pedonetwerk. Voor meer hierover zie: Marnix Eysink Smeets, Hans Moors, Linda de Veen, Marius Koelink, *Bloemen op de Begraafplaats. De aanpak van een complottheorie in Bodegraven. En wat we daarvan kunnen leren*. (Den Haag: Politie & Wetenschap, 2025).

¹²³ Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2021:511, datum uitspraak 23 februari 2021.

¹²⁴ R02.

¹²⁵ Arjen Nijmeijer, 'Neeltje (66) stelde het geweten boven de wet, maar belandde wel voor de rechtbank', Provinciale Zeeuwse Courant, 9 december 2024.

¹²⁶ Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2025:13802, datum uitspraak 28 november 2025.

¹²⁷ Interne documentatie CZW Bureau.

houden. Een eerste inventarisatie onder gemeenten wijst erop dat hiervan geen sprake is op grote schaal, echter geeft de helft van de gemeenten eveneens aan geen afspraken of aanpak te hebben hoe om te gaan met dergelijke signalen.¹²⁸ Het kan dus ook zo zijn dat signalen niet herkend worden of niet als zodanig worden geregistreerd.

Hoewel veel respondenten opmerken dat zij sinds de coronapandemie vaker anti-overheidsdenken tegenkomen en ook uit onderzoek blijkt dat de ontevredenheid over overheidshandelen groter is aan de randen van Nederland, merken respondenten ook op dat dit niet vaak leidt tot het ondernemen van actie.¹²⁹ Voor gemeenten is het ook lastig hier zicht op te krijgen wanneer mensen hun uitingen niet richting de gemeente of in de gemeente doen, maar digitaal of elders in Nederland.¹³⁰

Een respondent geeft aan dat het anti-overheidsdenken vaker voorkomt in stedelijke gebieden, zoals Vlissingen en Middelburg. De reden hiervoor zou zijn dat mensen daar vaker in armoede leven en dit een vruchtbare voedingsbodem vormt voor dit gedachtegoed. Anderen stellen echter geen duidelijke regionale spreiding te kunnen ontdekken. Er zijn geen aanwijzingen dat er sprake is van een breed gedragen beweging in Zeeland of regionale binding, maar eerder van individuen die zich aansluiten bij landelijke netwerken.¹³¹ Wel bestaat er

kruisbestuiving tussen het rechtsextremisme en anti-overheidsextremisme.¹³²

2.2.6. Links-extremisme

Het is lastig om een goed beeld te vormen van links-extremisme in Zeeland. Dat komt omdat zichtbare uitingen grotendeels ontbreken. Uit de politiedata blijkt dat er alleen in 2021 minder dan vijf signalen waren met betrekking tot links-extremisme die CTER-waardig werden geïdentificeerd. Ook respondenten merken unaniem op de indruk te hebben dat links-extremisme weinig tot niet speelt in Zeeland of geen casuïstiek hieromtrent te kennen.¹³³ Wel wordt opgemerkt dat dit mogelijk kan veranderen nu er plannen zijn voor het bouwen van twee kerncentrales in Zeeuws-Vlaanderen. Tot nu toe verliepen demonstraties hiertegen echter kleinschalig en rustig.¹³⁴

De vraag wordt ook opgeworpen in hoeverre de acties van Extinction Rebellion (XR) kunnen worden beschouwd als extremistisch. Zo wordt gewezen op een demonstratie van XR in maart 2025, waarbij actievoerders de toegangsweg naar kunstmestfabriek Yara in Sluiskil blokkeerden.¹³⁵ Een jaar later werden verschillende actievoerders van XR beboet voor het betreden van verboden terrein. Zij waren illegaal het terrein van overslagbedrijf OVET in Terneuzen binnengedrongen.¹³⁶ Twee jaar eerder werden hier ook activisten van XR en Kappen met Kolen

---

¹²⁸ Interne documentatie CZW Bureau.

¹²⁹ Zie bijvoorbeeld Josse de Voogd, René Cuperus, 'Atlas van Afgehaakt Nederland. Over buitenstaanders en gevestigden', december 2021. R09; R02; R11; R12; R13; R16; R20; R28; R10.

¹³⁰ R25.

¹³¹ R26; R28; R14.

¹³² Zie eerder; R28.

¹³³ R10; R12; R13.

¹³⁴ R26; R8; Zie ook: Joeri Wisse, 'Buren protesteren gebroederlijk tegen 'megakerncentrales': 'Wij zijn solidair met de Zeeuwen tegen de absurde plannen', Provinciale Zeeuwse Courant, 17 januari 2026. Opvallend is dat hier iemand wordt geïnterviewd met een geuzenvlag, een symbool bekend uit extreemrechtse kringen.

¹³⁵ Rik Bolt, 'Extinction Rebellion beëindigt actie bij Yara 'We zijn irritant genoeg geweest'', Omroep Zeeland, 14 maart 2025.

¹³⁶ Omroep Zeeland, 'Actievoerders dringen terrein OVET binnen: 'Dat we nog steeds steenkool verwerken is ongelooflijk'', 6 maart 2026.

aangehouden om dezelfde reden, en wegens bekladdingen.¹³⁷ Het ontbreekt hierbij echter aan het doel om de democratische rechtsorde te ondermijnen, waardoor deze acties tot dusverre door veiligheidsdiensten en rechtspraak als activistisch worden gezien.

In Zeeland zijn enkele individuen actief binnen het antifascisme, die elkaar vinden tijdens acties van Antifa, bijvoorbeeld in reactie op (extreem)rechtse demonstraties.¹³⁸ Het doel is dan om een stevig tegengeluid te laten horen en eventueel geweld vanuit rechts tijdens deze demonstraties te stoppen. Een respondent geeft aan binnen deze *scene* geen mensen te zien die gewelddadig zijn of die aanslagen willen plegen om maatschappelijke verandering teweeg te brengen. Boosheid en eventueel gewelddadig gedrag zou voortkomen uit een afkeer tegen racisme, antisemitisme en fascisme, maar niet met de intentie het maatschappelijke model van Nederland te veranderen.¹³⁹

In de gesprekken met respondenten kwam één casus naar voren waar mogelijk sprake was van extremisme geënt op een linkse ideologie. Het ging om een persoon die zich sterk gediscrimineerd voelt op basis van afkomst, hierbij een verband ziet met de oorlog in Gaza, en zich extreem uit en ook dreigt met geweld richting mensen van Nederlandse afkomst.¹⁴⁰

---

¹³⁷ Rolf Bosboom, 'Politie grijpt in bij actie op terrein Ovet in Vlissingen, zeven klimaatsactivisten opgepakt', Provinciale Zeeuwse Courant, 8 november 2024; Cris Sohier, 'Milieuactivisten demonstreren weer bij Ovet, dit keer in Terneuzen', Provinciale Zeeuwse Courant, 9 november 2024.

¹³⁸ R28; R02.

¹³⁹ R28.

¹⁴⁰ R11.

2.2.7. Overig

Tot slot zijn er nog enkele voorvallen geweest in Zeeland, waarvan onduidelijk is vanuit welke hoek deze te duiden zijn. Zo kreeg een moskee in Vlissingen in 2020 een dreigbrief op de mat met daarin een figuur hangend aan een galg met daarnaast het woord 'islam'. Enkele andere moskeeën in Nederland ontvingen dezelfde brief.¹⁴¹ In 2023 werden discriminerende en haatdragende leuzen geplakt op een lantaarnpaal bij een moskee in Middelburg.¹⁴² Hiervan is nooit duidelijk geworden wie erachter zat. Het lijkt te gaan om een eenmalig incident.¹⁴³

2.3. Verschillen binnen Zeeland

Het is lastig om uitspraken te doen in hoeverre verschillende typen extremisme in verschillende delen van Zeeland voorkomen, omdat er relatief weinig casuïstiek voorhanden is. In dit onderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden dat bijvoorbeeld het jihadisme meer zou spelen in de Zeeuwse steden dan op het platteland, zoals bleek uit een fenomeenanalyse naar radicalisering en extremisme uit een andere regio.¹⁴⁴ Een respondent vermoedt dat dit vaker verband houdt met de achtergrond van de persoon en de familie waarbinnen iemand opgroeit, dan de subregio waar dat gebeurt.¹⁴⁵

Wel lijkt rechtsextremisme wat sterker geworteld in Zeeuws-Vlaanderen en, aldus een van de respondenten, rondom locaties waar vluchtelingen worden opgevangen. Vaak zijn dit de grotere steden, zoals Middelburg,

¹⁴¹ Stijn Tielemans, Serena Hofman, 'Morbide dreigbrief schokt Goudse moskeeën: 'Vandaag een brief, morgen een bom?', Algemeen Dagblad, 8 februari 2020.

¹⁴² ANP, 'Discriminerende teksten achtergelaten bij moskee in Middelburg', Provinciale Zeeuwse Courant, 24 oktober 2023.

¹⁴³ R26.

¹⁴⁴ De Leede, Fenomeenanalyse Haaglanden en Hollands Midden, 16.

¹⁴⁵ R02.

Goes, Vlissingen en Terneuzen.¹⁴⁶ De besproken voorbeelden in §2.2.4 volgen dat beeld, enkele uitzonderingen daargelaten. Voor anti-institutioneel extremisme is geen eenduidig beeld te herkennen; het lijkt te gaan om mensen die door de hele provincie verspreid zitten.

Respondenten vermoeden dat er (verder) weinig verschil te zien is tussen de Zeeuwse regio's, waarbij er niet één vorm van extremisme is dat er in een bepaalde regio erg uitspringt.¹⁴⁷ Dit strookt met het beeld uit de politiecijfers en ook met de trend richting gemengd gedachtegoed of knip-en-plakwerk van verschillende overtuigingen. Het is op basis van de politiecijfers niet mogelijk duidelijke uitspraken te doen over of het aantal signalen dat (mogelijk) CTER-waardig wordt bevonden hoger ligt in bijvoorbeeld de regio Walcheren, dan in Zeeuws-Vlaanderen of Oosterscheldebekken. Gezien de trend van online radicalisering en fluïde netwerken, is het ook de vraag in hoeverre het maken van dergelijk onderscheid nog erg zinvol is. Wanneer men bijvoorbeeld minder gebonden is aan fysieke locaties om elkaar te treffen, wordt lokale of regionale binding minder relevant.

2.4. Bezien in bredere context

In de interviews kwamen verschillende factoren naar voren die volgens respondenten kunnen meespelen als voedingsbodem voor extremisme in hun regio. Hierbij moet gezegd dat deze factoren niet per definitie leiden tot radicalisering of extremisme, maar op termijn wel de risico's

hierop kunnen vergroten. Alles overziend zijn hieruit drie thema's te destilleren.

Het eerste is de geografie van Zeeland. De provincie bestaat uit verschillende eilanden die relatief ver van elkaar en van de rest van Nederland af liggen. De afstand tot beleid, tot 'Den Haag', is groot, letterlijk én gevoelsmatig. In Zeeuws-Vlaanderen speelt dat mensen over het algemeen sneller in België zijn, dan in andere delen van Nederland en daar bijvoorbeeld werken of naar school gaan. Net als in de rest van Nederland, leeft onder sommige Zeeuwen het gevoel niet te worden gezien en gehoord. Maatschappelijk onbehagen kan een voedingsbodem zijn voor radicalisering. Het maatschappelijke onbehagen is in Zeeland relatief hoog vergeleken met andere delen van Nederland, en de brede welvaart is in de gemeenten Terneuzen en Vlissingen relatief laag.¹⁴⁸ Respondenten uiten zorgen over polarisatie, complotdenken en een afname aan verdraagzaamheid en contact tussen mensen onderling.¹⁴⁹ Een thema waarop in Zeeland de afgelopen jaren spanningen speelden is de opvang van vluchtelingen en huisvesting van statushouders, zoals de komst van een asielzoekerscentrum in Terneuzen.¹⁵⁰ Net als in andere delen van Nederland, bestaat het sentiment dat 'buitenlanders' gemakkelijker een woning krijgen. Andersom zijn er ook mensen die zich gediscrimineerd voelen vanwege hun afkomst, waarbij dit gevoel van onrechtvaardigheid bijdraagt aan hun maatschappelijk onbehagen.

---

¹⁴⁶ R28.

¹⁴⁷ R29; R03; R13; R17

¹⁴⁸ Zie: Van Wonderen et al., Fenomeenanalyse Extremisme Flevoland, 27; CBS, 'Samenvatting', Regionale Monitor Brede Welvaart, laatst gewijzigd 5 december 2025. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/samenvatting>

¹⁴⁹ R02; R09; R12; R13.

¹⁵⁰ Justin Philipsen, 'De ophef rondom het azc in Terneuzen uitgelegd', Omroep Zeeland, 27 november 2025.

In het verlengde hiervan werden zorgen geuit over de verschraving van sociale voorzieningen en in het bijzonder mensen met ggz-problematiek waarvoor geen geschikte opvang of begeleiding beschikbaar is.¹⁵¹ Dit drukt op de leefbaarheid in buurten. Ook bij casuïstiek rondom extremisme kan ideologie en psychische kwetsbaarheid door elkaar heen lopen. Zo wijst een respondent erop dat CTER-signalen die niet als CTER-waardig worden ingeschat, wel vaak bij het Zorg- en Veiligheidshuis terechtkomen met het verzoek hiernaar te kijken vanuit sociaal-maatschappelijke kant.¹⁵² Het is van belang om te bepalen hoe iemands gedrag te verklaren is, bijvoorbeeld vanuit een ziektebeeld, ideologische overtuiging, trauma of als reactie op privéproblemen. Ook als er sprake lijkt te zijn van een bepaalde ideologie, kan dit alsnog eigenlijk voortkomen uit een ziektebeeld. Zo dreigde een man uit Tholen in 2018 de toenmalige burgemeester van Rotterdam iets aan te doen en zichzelf op te blazen in een moskee. De man was echter op dat moment volledig ontoerekeningsvatbaar, bleek tijdens zijn rechtszaak. Hij zou de uitspraken hebben gedaan vanuit zijn schizofrenie, paranoïde wanen en psychoses.¹⁵³ Psychische problematiek kan mensen gevoeliger maken voor bepaalde (extreme) groepen of ideeën.

Tot slot wijst een respondent erop dat het soms ook gaat om “inhoudsloze kreten”, waarbij mensen ondoordachte uitspraken doen, zoekend naar een zondebok voor hun eigen ellende.¹⁵⁴ Hierbij kan ook sprake zijn van een lichtverstandelijke beperking. Het gaat om mensen die bij een groep willen horen, maar niet per se handelen naar wat zij

---

¹⁵¹ R11.

¹⁵² R28.

¹⁵³ Ad Roos, 'Tholenaar die Aboutaleb bedreigde moet naar inrichting', Provinciale Zeeuwse Courant, 25 juni 2018.

¹⁵⁴ R02.

zeggen. Een andere respondent vermoedt dat het gaat om mensen die wat vaker aan de onderkant van de samenleving zitten en op zoek zijn naar houvast. Het is moeilijker om mee te doen in de samenleving, dan tientallen jaren geleden, is de indruk van deze respondent.¹⁵⁵ Weer andere respondenten herkennen ontevredenheid en teleurstelling als voedingsbodem voor radicalisering en extremisme.¹⁵⁶ Dat kan allerlei vormen aannemen: van weerstand tegen veranderingen in de maatschappij binnen meer conservatieve gemeenschappen (bijvoorbeeld anti-LHBTIQ+- en anti-woke-sentimenten), tot boosheid over discriminatie en racisme. Verschillende respondenten wijzen erop dat racisme en het bagatelliseren van racistische uitingen, iets is dat speelt binnen verschillende Zeeuwse gemeenten.¹⁵⁷

2.5. Aanpak radicalisering en extremisme

Hoewel het analyseren van de Zeeuwse aanpak op radicalisering en extremisme geen specifieke focus was van dit onderzoek, is dit uiteraard wel ter sprake gekomen in de vele interviews die zijn afgenomen. Daaruit ontstaat een beeld van een regio waarin de gezamenlijke aanpak CTER nog in de kinderschoenen staat. Sinds 2023 staat het onderwerp nadrukkelijker op de agenda. Er zijn twee bestuurlijke trekkers aangesteld, er is onderliggend beleid opgesteld en er is een viertal netwerkbijeenkomsten georganiseerd waarin organisaties uit verschillende domeinen samenkwamen en trainingen kregen over het onderwerp. Verschillende respondenten gaven aan die bijeenkomsten waardevol te hebben gevonden: het maakt concreter wat signalen

¹⁵⁵ R30.

¹⁵⁶ R31; R26; R29.

¹⁵⁷ R26; R19; R13; R17.

kunnen zijn en hoe je die kunt herkennen. Tegelijkertijd merken respondenten die daarbij aanwezig waren op dat deze sessies lieten zien dat er nog veel onbekendheid is over het onderwerp en wat extremisme wel en niet is.¹⁵⁸

Een terugkerend onderwerp van gesprek tijdens de interviews was het lage aantal signalen. Respondenten merken enerzijds op dat het verklaarbaar is dat het aantal signalen in Zeeland lager ligt dan bijvoorbeeld meer dichtbevolkte gebieden in de Randstad, maar anderzijds vermoeden zij ook dat signalen niet altijd als zodanig worden herkend en/of gemeld. Het feit dat bijna alle signalen op de CTER-weegtafel worden ingebracht door de politie, ondersteunt dit vermoeden. Het benadrukt ook het belang van wijkagenten om in de haarvaten van de wijk te kunnen zitten. Bij andere organisaties, zoals scholen, sportverenigingen en woningcorporaties, maar ook gemeenten, wisselt het hoe goed het onderwerp op het netvlies staat, terwijl dit juist plekken zijn waar signalen kunnen worden opgepikt. Het melden van signalen of onderbuikgevoelens hangt nog te vaak af van persoonlijke relaties of toevalligheden, aldus een respondent, terwijl dit niet zo zou moeten zijn.¹⁵⁹ Een andere respondent vermoedt dat signalen worden gemist omdat mensen niet goed weten waar ze op moeten letten.¹⁶⁰

Er wordt op dit moment ingezet op samenwerking tussen domeinen en tussen organisaties, met het oog op preventie en vroegsignalering. De Werkgroep Preventie polarisatie, radicalisering & extremisme Zeeland

speelt hierin een belangrijke rol. In deze werkgroep zitten afgevaardigden van de dertien Zeeuwse gemeenten, maar ook vanuit Politie, Zorg- en Veiligheidshuis en landelijke partners. Aan samenwerking met bijvoorbeeld België lijkt het nu nog grotendeels te ontbreken op dit thema, tenminste waar het gaat over gemeenten, terwijl dit – zeker voor Zeeuws-Vlaanderen – relevant is. Er zijn mensen die weliswaar wonen in Zeeuws-Vlaanderen, maar verder hun leven grotendeels in België leiden, en daar ook gebruik maken van het arbeids-, onderwijs- en zorgsysteem. Het is dan in het kader van preventie lastig om zicht te krijgen op wat er speelt rondom iemand.¹⁶¹ Zo wijst een respondent erop dat er allerlei zorgen bekend kunnen zijn over een Nederlands kind op een Belgische school, maar waarover bij Nederlandse instanties dan niets bekend is.¹⁶² Ook voor mensen die bewust een plek zoeken waar ze niet zo snel in beeld komen, kan de grensregio interessant zijn.

Respondenten wijzen op verschillende drempels die professionals kunnen ervaren om zorgen en signalen te melden. Zo wordt gewezen op de gevoeligheid van het onderwerp en de consequenties die het label 'CTER' voor iemand kan hebben, en het niet willen 'klikken' over (of bemoeien met de zaken van) anderen. Daarnaast wordt opgemerkt dat niet bij iedereen bekend is waar signalen gemeld kunnen worden.¹⁶³ Uit een eerdere kennis- en netwerksessie in Zeeland bleken ook zorgen te bestaan over het schaden van de vertrouwensband met een cliënt of

---

¹⁵⁸ R04; R05; R07; R09; R16; R03; R17; Interne documentatie CZW Bureau.

¹⁵⁹ R26.

¹⁶⁰ R31.

¹⁶¹ R23; R04; R07; R24; R25.

¹⁶² R24.

¹⁶³ O.a. R29; R4; R31; R30.

vergeldingsacties richting de melder.¹⁶⁴ Dit benadrukt het belang van scholing over wat signalen zijn, waar je met zorgen en signalen terecht kunt en wat er met een melding gebeurt. Op dat tweede wordt geïnvesteerd middels de Zeeuwse Meldroute, echter blijft het aantal meldingen dat via die weg binnenkomt, tot nu toe achter. Er lijkt dus sprake van een zelfversterkend effect: dat er weinig signalen zijn, maakt dat CTER-problematiek minder prioriteit krijgt van professionals, voor wie CTER zelden een kerntaak is. Anderzijds kan worden bevestigd of meer aandacht voor CTER gerechtvaardigd is, als signalen uitblijven. Dit is een lastige spagaat. Respondenten wijzen er ook op dat zij erop vertrouwen dat de politie en veiligheidsdiensten 'het' in de gaten houden en aan de bel trekken als er echt iets aan de hand is.¹⁶⁵

In algemene zin vermoeden verschillende respondenten dat jihadisme beter herkend en sneller gemeld wordt door professionals, dan bijvoorbeeld signalen over rechtsextremisme en anti-overheidsextremisme.¹⁶⁶ Enerzijds heeft dat volgens hen te maken met zichtbaarheid: 'afwijkend' gedrag valt sneller op omdat het zichtbare gedragsveranderingen betreft, bijvoorbeeld wanneer jonge vrouwen zich ineens anders gaan kleden of geen handen meer willen geven. Hoewel hierbij geen sprake hoeft te zijn van radicalisering, vallen dit soort gedragsveranderingen sneller op omdat mensen daarin afwijken van wat wordt gezien als de norm of als gemiddeld in Nederland. Zeeland is een regio met een christelijke signatuur waar relatief weinig mensen wonen die het islamitische geloof aanhangen.¹⁶⁷ Professionals

---

¹⁶⁴ Interne documentatie CZW bureau.

¹⁶⁵ R27; R12.

¹⁶⁶ R17; R16; R9; R4.

zijn de afgelopen jaren getraind om signalen te herkennen die wijzen op een gewelddadige interpretatie van de Islam, stelt een respondent, en zouden daarom ook sneller melden – ook als er sprake is van een onderbuikgevoel. De bereidheid om zorgen te melden omtrent andere vormen van radicalisering, zoals richting anti-institutioneel of rechts-extremisme ligt lager, aldus een andere respondent. Niet alleen zouden deze signalen minder goed worden herkend, maar dergelijk gedrag is in Zeeland ook meer genormaliseerd. Of, zoals een respondent het verwoordde: "Het is best een hardnekkig beeld, dat radicalisering over andere culturen en geloven gaat."¹⁶⁸

De regionale aanpak van radicalisering en extremisme in Zeeland is zich dus nog volop aan het ontwikkelen. De lastigheid zit er onder meer in dat het gaat om een complex fenomeen, waarin casuïstiek dermate verschillend is dat een standaardinterventie niet zal werken, terwijl wel enige uniformiteit in de aanpak gewenst is. Bovendien is er vaak samenwerking nodig tussen verschillende domeinen. In het volgende hoofdstuk gaan we in op wat dat betekent voor de toekomst.

¹⁶⁷ Alleen in Friesland, Drenthe en de Kop van Noord-Holland is dit percentage lager. Data over periode 2012-2021. Zie: Hans Schmeets, Marieke Houben, 'Religieuze betrokkenheid in Nederland', Centraal Bureau voor de Statistiek, 7 april 2023.

¹⁶⁸ R16.

3 Conclusies en aanbevelingen

3.1. Conclusies

Het doel van deze fenomeenanalyse was om het fenomeen extremisme in de regio Zeeland in kaart te brengen (inclusief eventueel lokale verschillen binnen Zeeland) en op basis daarvan te reflecteren op de ontwikkelingen rondom extremisme en wat dat van de regio Zeeland vraagt in de toekomst.

Uit deze analyse ontstaat het volgende beeld van het extremistische landschap in Zeeland. Het aantal *CTER-waardige* signalen is laag, kijkend naar politieregistraties en cijfers van het Zorg- en Veiligheidshuis – maar de beide databronnen kennen zoals gezegd de nodige beperkingen. Ook uit de interviews blijkt dat de indruk bestaat dat het wel meevalt met CTER-problematiek in de regio.

De signalen en cases die er zijn, betreffen in Zeeland voornamelijk jihadisme, rechts-extremisme en, in mindere mate, anti-institutioneel extremisme. Er bestaan zorgen over hernieuwde aandacht voor het jihadisme onder jongeren en mogelijke online radicalisering. Op religieus extremisme vanuit christelijke overtuigingen is weinig zicht, hoewel in algemene zin dezelfde hang naar zingeving en geloof wordt gezien onder jongeren. Rechts-extremisme uit zich voornamelijk in de vorm van openbare ordeverstoringen, protestacties en vandalisme. Ook zijn er enkele als rechts-extremistisch aan te duiden groeperingen aanwezig

geweest bij demonstraties. Sommigen daarvan hebben een 'afdeling' in Zeeland. Tegelijkertijd zijn zij beperkt in omvang en wordt het bewegen tussen groeperingen en ideologieën steeds gebruikelijker. Rechts-extremisme lijkt wat meer zichtbaar in de regio's Zeeuws-Vlaanderen en Walcheren (Middelburg en Vlissingen). Het aantal signalen is desalniettemin beperkt, waardoor het lastig is hier stevige uitspraken over te doen. Er wordt op gewezen dat rechts-extremisme mogelijk minder goed wordt herkend of op waarde wordt geschat door professionals in de regio, waardoor normalisering op de loer ligt.

Uitingen van anti-institutioneel extremisme zijn met name zichtbaar vanaf de start van de coronapandemie, in enkele gevallen leidde dit tot (strafbare) bedreigingen. Hoewel er binnen de Zeeuwse gemeenten signalen zijn dat er mensen zijn met anti-institutioneel gedachtegoed, is onduidelijk welke dreiging daarvan uitgaat. Het lijkt hier te gaan om individuen die deel uitmaken van landelijke netwerken of losse (voornamelijk online) groepsverbanden.

Enkele landelijke trends zijn ook terug te zien in het Zeeuwse beeld. Dit betreft bijvoorbeeld kruisbestuiving tussen verschillende 'soorten' extremisme, waarbij een vastomlijnde ideologie steeds minder goed herkenbaar is. De dreiging wordt zo onvoorspelbaarder. Er is in het bijzonder beperkt zicht op het online domein, terwijl er (ook landelijk) zorgen bestaan over online radicalisering. Een landelijke trend waar in dit onderzoek geen signalen over werden gevonden in Zeeland is het nihilistisch extremisme. Dit wil echter niet zeggen dat dit niet voorkomt. Er is geen aanleiding om te denken dat Zeeuwse jongeren hier niet mee in aanraking komen online.

3.2. Aanbevelingen

In het licht van bovenstaande, kunnen enkele aandachtspunten en aanbevelingen worden benoemd.

Allereerst gaat dat over het herkennen van signalen. Om signalen te kunnen herkennen, is structurele aandacht nodig voor het onderwerp CTER (in brede zin), waarbij professionals uit allerlei organisaties worden meegenomen in de laatste trends en ontwikkelingen. De netwerkbijeenkomsten zijn daar een mooi voorbeeld van, maar waren vooralsnog een eenmalige gebeurtenis. Er liggen kansen om het herkennen van signalen te verbeteren. Het aanbieden van scholing kan ook vanuit een breder kader, bijvoorbeeld door elementen ervan te laten aansluiten bij scholing over aanverwante zaken zoals mentale gezondheid of verward gedrag.

Inzetten op het herkennen van signalen is alleen zinvol als mensen deze signalen ook willen melden en weten waar ze dat kunnen doen. Dit gaat niet vanzelf, zo blijkt ook uit de inzet op de Zeeuwse Meldroute. Het kan dan helpen om te expliciteren wat er met een melding wordt gedaan en wat wel en niet gedeeld mag worden met wie (in het bijzonder met het oog op privacywetgeving). Daarnaast is het belangrijk om terug te koppelen waarom iets wel of niet CTER-waardig wordt geacht en de melder ook handvatten te bieden indien een melding niet CTER-waardig is. De zorgen die aanleiding gaven tot het doen van de melding, zullen er immers nog steeds zijn.

Er ligt ook een kans om in te zetten op aandachtsfunctionarissen radicalisering in andere organisaties dan gemeenten. Dit maakt het duidelijker voor medewerkers waar zij (laagdrempelig) terecht kunnen en

de aandachtsfunctionarissen kunnen het contact onderhouden met hun evenknieën bij de Zeeuwse gemeenten. Idealiter worden ook de banden met België aangehaald, wat met name voor Zeeuws-Vlaanderen van belang is. Het onderwerp CTER vraagt bij uitstek om domeinoverstijgende samenwerking en een integrale, systeemgerichte blik. Het gaat nooit alleen over veiligheid.

Kijkend naar landelijke trends, zijn er een aantal zorgen die zich ook vertalen naar de Zeeuwse context. Een daarvan is radicalisering van jongeren online. Zicht krijgen op wat jongeren online doen, is niet eenvoudig, maar wel belangrijk. Het helpt om als professional kennis te hebben van symboliek, taalgebruik en online trends (zoals 764- en COM-netwerken). Als er signalen zijn, dan zullen die voornamelijk naar voren komen op plekken waar jongeren samenkomen of veel tijd doorbrengen, zoals scholen, jongerenwerk en sportverenigingen. Dit vraagt om structurele samenwerking en korte lijntjes. Ook kan worden nagedacht over regio-brede inzet op online weerbaarheid.

Tot slot liggen er kansen om in te zetten op het aanpakken van mogelijke voedingsbodems voor radicalisering, zoals benoemd in §2.4.

Literatuurlijst

AIVD, 'Een web van haat. De online grip van extremisme en terrorisme op minderjarigen' (Den Haag: april 2025).

AIVD, 'Jaarverslag 2024' (Den Haag: april 2025).

AIVD, 'Themastudie Extremisme. Analistennetwerk Nationale Veiligheid' (augustus 2023).

AIVD, 'Anti-institutioneel extremisme in Nederland. Een ernstige bedreiging voor de democratische rechtsorde?' (mei 2023).

AIVD, 'Transformatie van het jihadisme in Nederland. Zwermodynamiek en nieuwe slagkracht' (Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 30 juni 2014).

AIVD, 'Inlichtingenwoordenboek' (geen datum), geraadpleegd 2 maart 2026. <https://www.aivd.nl/onderwerpen/algemene-inlichtingen--en-veiligheidsdienst/over-de-aivd/inlichtingenwoordenboek>

AIVD, 'Wat is het verschil tussen activisme, extremisme en terrorisme?' (geen datum), geraadpleegd 2 maart 2026. <https://www.aivd.nl/vraag-en-antwoord/extremisme/wat-is-het-verschil-tussen-activisme-extremisme-en-terrorisme>

AIVD, NCTV, Nationale Politie, 'Met de rug naar de samenleving. Een analyse van de soevereinenbeweging in Nederland', (Den Haag: 2024).

ANP, 'Discriminerende teksten achtergelaten bij moskee in Middelburg', Provinciale Zeeuwse Courant, 24 oktober 2023.

Bakker, Gerben, Thijs van Aken, Philippe van Pappelendam, Julie Keuken, 'Van meme tot moord. Hoe online extremistische broedkamers een nieuwe generatie van geweld kweken' (Den Haag: The Hague Centre for Strategic Studies, 2025).

Blok, Corneliëke, 'Hoop op genezing trekt honderden mensen naar frontrunners-dienst in Goes: 'Ik geloof in wonderen'', Provinciale Zeeuwse Courant, 9 september 2023.

BN De Stem, 'Groepje actievoerders 'verdedigt' standbeeld Michiel de Ruyter in Vlissingen', 20 juni 2020.

Bolt, Rik, 'Extinction Rebellion beëindigt actie bij Yara 'We zijn irritant genoeg geweest'', Omroep Zeeland, 14 maart 2025.

Bolt, Rik, 'Voormalig notaris van sekte Maerloo moet zes maanden de cel in voor jarenlang opgebouwde dwang', Omroep Zeeland, 27 februari 2025.

Bosboom, Rolf, 'Politie grijpt in bij actie op terrein Ovet in Vlissingen, zeven klimaatactivisten opgepakt', Provinciale Zeeuwse Courant, 8 november 2024.

Bosboom, Rolf, 'Opgepakte Zeeuws-Vlaamse vrouw werd steeds radicaler: 'Die leugens moeten afgelopen zijn'', Provinciale Zeeuwse Courant, 7 mei 2021.

Bosboom, Rolf, 'Middelburg coronaprotest had een bedenkelijke ondertoon', Provinciale Zeeuwse Courant, 25 september 2020.

CBS, 'Logiesaccomodaties; gasten, nachten, woonland, logiesvorm, regio' (laatst gewijzigd op 11 maart 2026).

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/82059NED/table>

CBS, 'Regionale kerncijfers Nederland' (laatst gewijzigd op 6 maart 2026).

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/70072ned/table?dl=17F53>

CBS, 'Samenvatting', Regionale Monitor Brede Welvaart, laatst gewijzigd 5 december 2025. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/regionale-monitor-brede-welvaart/samenvatting>

De Boer, Luuk, 'De soevereinenbeweging en het strafrecht', *Nederlands Tijdschrift voor Strafrecht* 3 (2024): 1-15.

De Frel, Raymond, 'Het regenboogpad in Biervliet heeft zijn kleuren weer terug, maar dat ging niet een-twee-drie', Provinciale Zeeuwse Courant, 21 juli 2023.

De Jong, Wendy, 'Zo vaak beklad dat het helemaal is vervaagd: Vlissings regenboogzebrapad krijgt verse kleurtjes', Provinciale Zeeuwse Courant, 8 september 2023.

De Leede, Seran. 'Fenomeenanalyse Extremisme. Regio Haaglanden en Hollands Midden' (2025).

De Rechtspraak, 'Celstraffen voor wapenhandel en deelname criminele organisatie', 28 november 2025.

<https://www.rechtspraak.nl/organisatie-en-contact/organisatie/rechtbanken/rechtbank-rotterdam/nieuws/celstraffen-voor-wapenhandel-en-deelname-criminele-organisatie>

De Voogd, Josse, René Cuperus, 'Atlas van Afgehaakt Nederland. Over buitenstaanders en gevestigden', december 2021.

Eysink Smeets, Marnix, Hans Moors, Linda de Veen, Marius Koelink, *Bloemen op de Begraafplaats. De aanpak van een complottheorie in Bodegraven. En wat we daarvan kunnen leren.* (Den Haag: Politie & Wetenschap, 2025).

Frens, Isabelle, Jelle van Buuren en Edwin Bakker, 'Rallying Around Empty Signifiers: Understanding and Defining Anti-Government Protest in the Netherlands', *Perspectives on Terrorism* XVII (2), juni 2023, 61-74.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2021:511, datum uitspraak 23 februari 2021.

Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2020:3371, datum uitspraak: 29 oktober 2020

Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2023:2191, datum uitspraak 14 november 2023.

Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2022:594, datum uitspraak 11 april 2022.

Hanselman, Berrie, 'Daad en Discussie: links geweld: de invloed van interne discussie en overheidsrespons', Proefschrift Universiteit Leiden.

Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 'Bevorderen, Beschermen, Bestrijden. Nationale Extremismestrategie 2024-2029' (Den Haag: 2024).

Ministerie van Justitie en Veiligheid, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Nationale Extremismestrategie 2024-2029.

Nanninga, Pieter, Léonie de Jonge, en Fleur Valk, 'Fenomeenanalyse Extremisme, Radicalisering en Maatschappelijke Onrust in IJsselland' (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2024).

Nanninga, Pieter, Léonie de Jonge, en Fleur Valk, 'Fenomeenanalyse Extremisme Noord-Nederland, 2014-2022' (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2022).

NCTV, 'Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. December 2025' (Den Haag: 2025).

NCTV, 'Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2025' (Den Haag: 2025).

NCTV, 'Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Juni 2024' (Den Haag: 2024).

NCTV, 'Memes als online wapen. Fenomeenanalyse naar het gebruik van memes door extreemrechts' (Den Haag: 2024).

NCTV, 'Definities gebruikt in het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland', (geen datum), geraadpleegd 2 maart 2026.

<https://www.nctv.nl/onderwerpen/dtn/definities-gebruikt-in-het-dtn>

Nederlandse Volks-Unie, 'Kringleiders' (geen datum), geraadpleegd 16 maart 2026. <https://www.nvu.nu/kringleiders.html>

Nijmeijer, Arjen, 'Neeltje (66) stelde het geweten boven de wet, maar belandde wel voor de rechtbank', Provinciale Zeeuwse Courant, 9 december 2024.

NOS Nieuws, 'Vijftien mensen opgepakt om verspreiden IS-propaganda', 10 februari 2026.

NOS, 'Sadistische online chatgroepen actief, verdachte vast op terrorisme-afdeling', 22 oktober 2025.

NTA, 'Likes voor Leed. 764- en COM-netwerken. Misanthropisch/nihilistisch gewelddadig extremisme' (NTA, 2025).

Oggel, Luc, 'Terneuzense elektriciteitskast beklad met hakenkruis: 'Alle fatsoensnormen te buiten'', Provinciale Zeeuwse Courant, 11 februari 2024.

Oggel, Luc, 'Man aangehouden wegens bezit 3D geprinte wapens en rechts-extremistisch materiaal', Provinciale Zeeuwse Courant, 11 februari 2022.

Omroep Zeeland, 'Actievoerders dringen terrein OVET binnen: 'Dat we nog steeds steenkool verwerken is ongelooflijk'', 6 maart 2026.

Omroep Zeeland, 'Man in Vlissingen aangehouden voor plannen terroristische aanslag', 20 december 2025.

Omroep Zeeland, 'Omstreden gebedsgenezer wil kerk beginnen in Zeeland', 8 mei 2025.

Omroep Zeeland, 'Kick Out Zwarte Piet kwam tóch en dat zorgde voor een beladen intocht van Sinterklaas in Yerseke', 16 november 2024.

Omroep Zeeland, 'Synagoge in Middelburg beklad met hakenkruizen: 'Roept gevoelens van onveiligheid en angst op'', 3 februari 2024.

Omroep Zeeland, 'Man uit Kapelle krijgt 23,5 jaar cel voor terrorisme en executie militair', 14 november 2023.

Omroep Zeeland, 'Slavernijmonument opnieuw beklad', 13 juli 2023.

Omroep Zeeland, 'Celstraf voor Terneuzense vrouw die RIVM-baas Jaap van Dissel bedreigde', 12 mei 2021.

Omroep Zeeland, 'Goesenaren gevangenis in voor delen oproep tot rellen', 27 januari 2021.

Omroep Zeeland, 'Vlissingse jihadstrijder omgekomen in Syrië', 1 juli 2014.

Openbaar Ministerie, 'Aanhoudingen in verband met opruiing tot terrorisme op sociale media', 10 februari 2026.

<https://www.om.nl/actueel/nieuws/2026/02/10/aanhoudingen-in-verband-met-opruiing-tot-terrorisme-op-sociale-media>

Pentury, Eldrigde, 'René kladde 'The Great Reset' op 71 verkeersborden in Zeeland: 'Ik deed het in een roes. Het was een domme actie'', Provinciale Zeeuwse Courant, 30 maart 2022.

Philipsen, Justin, 'De ophef rondom het azc in Terneuzen uitgelegd', Omroep Zeeland, 27 november 2025.

Rascals Zuidwest, 'NEWS FROM THE FRONT', 6 februari 2024. Geraadpleegd 9 juli 2025. <https://rascalszw.wordpress.com/>

Rechtbank Amsterdam, ECLI:NL:RBAMS:2023:1438, datum uitspraak 17 maart 2023.

Rechtbank Rotterdam, ECLI:NL:RBROT:2025:13802, datum uitspraak 28 november 2025.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2020:507, datum uitspraak 6 februari 2020.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant, ECLI:NL:RBZWB:2017:6394, datum uitspraak 10 oktober 2017.

Redactie, 'Bekladdingen op borden en muren in Middelburgse wijk Dauwendaele', Provinciale Zeeuwse Courant, 19 december 2023.

Redactie, 'Samenkomst jongeren in Vlissingen verloopt relatief rustig, Kattendijkenaar bedreigt agenten met jachtgeweer', Provinciale Zeeuwse Courant, 25 januari 2021.

Rodermond, Elanie, 'Het leven na een terroristisch misdrijf. Recidive en re-integratie van extremistische ex-gedeteneerden', *Justitiële Verkenningen* 3 (2022): 68-85.

Romy van der Burgh, Marieke Rotman, Allart van der Woude, 'Christenen voor Israël bouwt mee aan illegale wijk op Westelijke Jordaanoever', *Investico*, 25 maart 2025.

Roos, Ad, 'Tholenaar die Aboutaleb bedreigde moet naar inrichting', *Provinciale Zeeuwse Courant*, 25 juni 2018.

Schmeets, Hans, Marieke Houben, 'Religieuze betrokkenheid in Nederland', *Centraal Bureau voor de Statistiek*, 7 april 2023.

Schmid, Alex P., 'Radicalisation, De-radicalisation. Counter-Radicalisation: A Conceptual Discussion and Literature Review', *ICCT Research Paper* (maart 2013).

Schuurman, Bart, Sarah L. Carthy, 'Citizens, Extremists, Terrorists: Comparing Radicalized Individuals with the General Population', *Terrorism and Political Violence* (2025): 1-20.

Shtuni, Adrian, 'The Islamic State in 2025: an Evolving Threat Facing a Waning Global Response', *International Centre for Counter-Terrorism*, 11 juli 2025.

Sohier, Chris, 'Milieuactivisten demonstreren weer bij Ovet, dit keer in Terneuzen', *Provinciale Zeeuwse Courant*, 9 november 2024.

Soufan Centre, 'IntelBrief: The Counter-terrorism challenge of salad bar ideologies' (New York, 29 maart 2021).

Steketee, Maurice, 'Regenboogzebrapad Tholen beklad met leuzen', *Provinciale Zeeuwse Courant*, 31 augustus 2022.

Sterkenburg, Nikki, 'Van actie tot zelfverwezenlijking: routes van toetreding tot radicaal- en extreemrechts', *Proefschrift Universiteit Leiden* (Leiden: 2021).

Stoeldraaijers, Charlie, Elanie Rodermond, Fabienne Thijs, Rutger Leukfeldt, Frank Weerman, 'Radicale reclame op sociale media. Een onderzoek naar online rekrutering door en voor extremistische groepen', *NSCR* (juni 2024).

Textgain, Verwey-Jonker Instituut, 'Rechtsextremisme op sociale mediaplatforms?' (Utrecht: augustus 2023).

Tielemans, Stijn, Serena Hofman, 'Morbide dreigbrief schokt Goudse moskeeën: 'Vandaag een brief, morgen een bom?', *Algemeen Dagblad*, 8 februari 2020.

UNIA, 'Hof van beroep Gent, 14 maart 2025', publicatie uitspraak: 14 maart 2025.

Van Buuren, Jelle, 'Complotdenken en extremisme', *Tijdschrift over Cultuur & Criminaliteit*, 12, no. 2 (2022): 53-71.

Van Buuren, Jelle, 'Saladebar-extremisme'. *De Groene Amsterdammer* (26 februari 2025).

Van der Star, Geert, 'Zus van slachtoffer omstreden Sint Philiplandse 'sekte', Saskia B., in hoger beroep veroordeeld voor smaad', *Algemeen Dagblad*, 8 mei 2025.

Van der Tak, Emma, Jaron Harambam, 'Caught in Construction: Why Dutch Sovereign Citizens Challenge the Bureaucratic State', *Journal of Contemporary Ethnography*, 54, no. 6 (2025): 818–847.

Van der Tak, Emma, Jaron Harambam, 'Reclaiming agency against the new world order: Beyond the coping mechanism frame in conspiracy theory studies' *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 11, no. 4 (2025): 489–516.

Van Es, Lisa, Jan-Willem van Prooijen, Jelle van Buuren, Adriaan P van Veldhuizen, 'From 'Great Awakening' to sending death threats: A study of police-recorded crimes driven by conspiracy theories in the Netherlands', *European Journal of Criminology* (2025): 1–24.

Van Mersbergen, Chris 'Middelvingers, gescheld en een entree over rood besmeurde vlag: op bezoek bij Christenen voor Israël', Provinciale Zeeuwse Courant, 30 mei 2025.

Van Wonderen, Ron, Feline Deniz, Dominique Burggraaf, Fenna Keijzer, 'Fenomeenanalyse radicalisering en extremisme in Flevoland', (Radar Advies en Verwey-Jonker Instituut, 2025).

Verwey-Jonker Instituut & Radar Advies, 'Anti-institutionalisme in Nederland. Exploratieve overzichtsstudie van gedachtegoed, organisatie, voedingsbodems, risico's en bestaande handelingsperspectieven' (Utrecht: 2025).

Wagenaar, Willem, 'Extreemrechts in Nederland januari-juni 2023' (Anne Frank Stichting: 2023).

Wagenaar, Willem, 'Extreemrechts in Nederlandse gemeentes' *Anne Frank Stichting* (april 2021).

Westeneng, Arie, 'Regenboogbankjes in Middelburg nog voor officiële onthulling beklad', Provinciale Zeeuwse Courant, 7 oktober 2024.

Wisse, Joeri, 'Buren protesteren gebroederlijk tegen 'megakerncentrales': 'Wij zijn solidair met de Zeeuwen tegen de absurde plannen' Provinciale Zeeuwse Courant, 17 januari 2026.

COLOFON

Deze fenomeenanalyse is gemaakt door bureau EMMA in opdracht van de Zeeuwse gemeenten.

Auteurs: L. de Veen, MA.
H. Moors, drs.

Met medewerking van: G. Welp, MA.

Omslag: P. van den Hurk/EMMA.

© EMMA, Den Haag, maart 2026.

Wijnhaven 88
2511 GA Den Haag
070 - 87 00 460
www.emma.nl
Volg ons op [LinkedIn](#)